

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפנית ההשערה: אתחן, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מונח פשוט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפא = טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק | – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

תבנית קרא כעין פרט קדמאה ורמז לכעין כלל מלמד ופרט בתראה המפרט את הפרט קדמאה.
מונח תלישא-קטנה (=תרסא), פרט קדמאה המרמז לשני תפקידי תרסא. בין תפקידי תרסא מצאנו אתרעה על שיעור, חציצה, מחיצה – כעין ההלכה למשה מסיני בבלי עירובין, אומדנה (מעין שיעור), בעל בחינה נעלה, עקירת דבר, שנוי בכלל דרשה
קדמא ואולא רמז על כעין מלמד בפסוק, ענין מרכזי בקרא וממנו יהיה למד, זה מרמז על קביעת סדר למשל בזמן. מופע מיוחד של **קדמא-ואולא** במלה אחת שהוצג בפר' משפטים (**וַיִּכְרְזוּ וַיִּנְאָפוּ**) בין תפקידי רמז על שיוון, שקילות, מישור. **אולא (גרשיים)** או **אולא-גרש** לפני **קדמא** מרמז על ענין שהוגדר כמאוחר הבא לפני הענין שהוגדר כמוקדם.

1.1 שמות תרומה כה,א

שמות תרומה כה,ב: דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה

מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמָתִי:

ראה בעל הטורים בפסוק על חצר המשכן.

שמות תרומה כז,ח: אַרְבֶּה הַחֹצֵר מֵאֵה בְּאֵמָה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וַיִּקְמֶה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁזָר

וְאֲדַנְיָהֶם נִחְשֶׁת:

תבנית הטעמים של הקרא היא כעין פרט קדמאה וכלל ופרט בתראה המפרט את הפרט קדמאה.

אַרְבֶּה הַחֹצֵר – מונח תלישא-קטנה (=תרסא), פרט קדמאה שצריך פירוש באמצעות כלל ופרט בתראה. הפרט קדמאה מרמז לשני תפקידי תרסא. אחד הקשור לשיעורים הקשורים למידות המשכן, אחד המלמד לשיעורים אחרים.

1.1.1 שיעורים הקשורים למידות חצר המשכן:

מעורבות משוערת של טעמי המקרא בלימודים אחדים הקשורים למידות חצר המשכן בפסוק (**שמ' תר' כז,ח**) **אַרְבֶּה הַחֹצֵר מֵאֵה בְּאֵמָה**

וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וַיִּקְמֶה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁזָר וְאֲדַנְיָהֶם נִחְשֶׁת:

אַרְבֶּה הַחֹצֵר – מונח תרסא (תלישא-קטנה) משוער כי מהווה פרט קדמאה ומרמז לשני תפקידי תרסא. אחד קשור לשיעורים הקשורים

למידות חצר המשכן, אחד המלמד לשיעורים אחרים, שידרשו מהפסוק. **מֵאֵה בְּאֵמָה** – קדמא אולא, משוער בתפקיד כעין כלל, ענין

מרכזי שהכתובים שלפניו ושלאחריו זקוקים לו.

וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וַיִּקְמֶה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁזָר – פרט בתראה. בחלק זה של המאמר נעסוק בחלק הקרא - **מֵאֵה בְּאֵמָה**

וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים.

כל אחת מהגמרות הבאות מלמדת דבר שונה מהמלים **חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים**. נאמר ב**בבלי עירובין כג, ב** מנא הני מילי? - אמר רב יהודה:

דאמר קרא **אַרְבֶּה הַחֹצֵר מֵאֵה בְּאֵמָה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים**, אמרה תורה: טול חמשים וסבב חמשים. פשטיה דקרא במאי

כתיב? - אמר אביי: העמד משכן על שפת חמשים, כדי שיהא חמשים אמה לפניו, ועשרים אמה לכל רוח ורוח.

נאמר ב**בבלי עירובין נח,א** גמרא. מנא הני מילי? אמר רב יהודה אמר רב: דאמר קרא **אַרְבֶּה הַחֹצֵר מֵאֵה בְּאֵמָה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים**

בְּחֲמִשִּׁים, אמרה תורה: בחבל של חמשים אמה מדוד. – האי **הע' בדף כג,ב** מיבעי ליה ליטול חמשים ולסבב חמשים! - אם כן לימא

קרא חמשים חמשים, מאי **חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים** – שמעת מינה **תרת**.

משוער, כי טעמי הכתוב **וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים** – מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביעי, מלמדים לדרשו כבעין מידת לימוד "סדור

שנחלק". היינו כתוב שיש לחלקו ולקוראו בשני אופנים.

וְרַחְבוֹ קריאה ללא התחשבות בפסק הוא המשך לענין המרכזי **מֵאֵה בְּאֵמָה** הכתוב לפניו ומתאר מידות חצר המשכן,

וְרַחְבוֹ קריאה בהתחשבות עם פסק מנתקת מלת **וְרַחְבוֹ** מהכתוב אחריו **חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים** ומשוער כי המונח לגרמיה כאילו מצמיד מלת

וְרַחְבוֹ אל הענין המרכזי **מֵאֵה בְּאֵמָה** ומלמדנו על רוחב אחר, שנמדד ב-**מֵאֵה בְּאֵמָה**. מרמז אל שיעור הר הבית 500 אמה אורך על

500 אמה רוחב פירוש **הרא"ש במשנה מידות פ"ב מ"א**.

משוער, כי תבנית הטעמים של **חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים** – מונח רביעי, מרמזת ללפחות ארבעה לימודים. **בבלי עירובין** לומד מהמלים שני

לימודים: (א) בדף **כג,ב** טול חמשים וסבב חמשים. זה חישוב שבעים אמה ושיריים; (ב) בדף **נח,א** כל המדידות מדוד בחבל של חמשים

אמה. שני לימודים נוספים עשויים להיות: (ג) דיוק חישוב שבעים אמה ושיריים (רש"י); (ד) הפשט כאביי העמד משכן בגבול חמשים.

נתבונן בלימוד (א) ו(ג) **חישוב שבעים אמה ושיריים** ודיוקו בארבע מידות אורך. ע"פ **בבלי עירובין כג,ב, נח,א** - טול חמשים ותן

בחמשים. היינו טול את השטח שארך החצר עודף על רוחב החצר היינו חמשים אמה על חמשים אמה ותן היינו הקף בו (עמו) **בְּחֲמִשִּׁים** -

רביעי, את ארבע פאות השטח האחר של החמשים אמה על חמשים אמה. פעולת הקפה זאת מטרתה ליצור ריבוע שאורך פאתו ישמש בכל

מידות התחומים כעיבור עיר וקרפף.

אורך פאה זאת בהסבר רש"י בגמרא הוא שבעים אמה וארבע טפחים ושני שלישי אצבע ורש"י מניח מלחשב הלאה. ההלאה הזה הינו **איבר**

השגיאה, היינו ההפרש הלא מחושב שאפשר להמשיך לחשבו בעוד ועוד מידות קטנות והולכות כדי לדייק בשיעור שבעים אמה ושיריים.

הגענו לחישוב של שלוש מידות מדויקות והשאר איבר השגיאה.

הנקודות האחרות הכלולות בטעמים מונח רביעי הן:

(ב) שכל המדידות תהיינה בחבל של חמשים אמה.¹ כגון חצר המשכן, אלפיים אמה תחום שבת מעבר לריבועי ערים, קביעת תחום ערי

מקלט, מידת שטחים, מרחק עיר

¹ הרב אביגדור בנצל הי"ו הציע מטעמי מדידת תחום עיר מקלט ועץ של המן 50 אמה, קשר לאורך חבל המדידה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ל) כי במצוותך האמנת - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תמימת השערות; אתחן, סליק - סוף-סוף (נקראים ספרים ותפיקים) - לתביל; מונח - רבוי; מוקף פשטא - מוציא ממשט; מרסא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממש, לא ממש; טפסא = טרסא - שני
 משמעות, רבוי מתפשט; מרסא טפסא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפסא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרסא תביר טפסא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרסא טפסא - קבוצה שההלכה
 הלה רק על חלק מפרטיה; מוקף - רב-מצב של המוטעם, ב"כ מצב אחד נדרש; פסק - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקה-קטן - 2; זקה-גדול - 3;
 רביע - 4; ... זקה-קטן ... זקה-קטן בחצי פסק - היקש; השלישיה - קדמא - סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט - יוצא מהענין; קדמא ואולא - מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא -
 דרוש בפסוק שער, מוציג, תלישא-גדולה = תישא - דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציג; פאז - דרוש מהפסוק ריעין לנושא אחר בהלכה;

ד) **חֲמִישִׁים בַּחֲמִישִׁים** – מונח רביעי, טעם מונח במשמע הנח - העמד המשכן בגבול חמשים (היינו באמצע החצר) והותר לפניו חצר
 רבועית של חמשים על חמשים.

מָאָה בְּאֵמָה - קדמא אולא, כעין כלל שהכתובים שלפניו ושל אחריו זקוקים לו
וַיִּרְחֹבוּ חֲמִישִׁים בַּחֲמִישִׁים וְקָמָה חֲמִשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁזָר – פרט בתרא. בחלק זה של המאמר נעסוק בחלק הקרא - **וַיִּרְחֹבוּ חֲמִישִׁים בַּחֲמִישִׁים**.

וַיִּרְחֹבוּ הענין המרכזי קשור אל הפרט **וַיִּרְחֹבוּ**, שגם הוא מזוד באותה אמה, ולא נאמר בה אמה כאן אלא בפסוקים יב ויג.

שיעור הר הבית מהתורה, יחזקאל, דברי הימים, משנה מידות, ספרי וספרי זוטא.
וַיִּרְחֹבוּ – מונח לגרמיה (מונח פסק) - כעין מידת לימוד "סדור שנחלק" היינו כתוב שיש לחלקו ולקוראו בשני אופנים.
וַיִּרְחֹבוּ קריאה ללא התחשבות בפסק הוא המשך לענין המרכזי **מָאָה בְּאֵמָה** הכתוב לפניו ומתאר מידות חצר המשכן,
וַיִּרְחֹבוּ קריאה בהתחשבות עם פסק מנתקת מלת **וַיִּרְחֹבוּ** מהכתוב אחריה.

מאפשר התחברותם של תיבות **חֲמִישִׁים בַּחֲמִישִׁים** שהם חלק בפרט בתראה לענין המרכזי בפסוק, התיבות **מָאָה בְּאֵמָה** ויחד הם
 מרמזים על דרשת שמואל הרואה לדוד המלך המובא ברש"י להלן, שהר הבית יהיה רבוע שאורכו חמש מאות אמה ורוחבו חמש מאות
 אמה ואשר יחושב כדלהלן:
חֲמִישִׁים בַּחֲמִישִׁים – אות בי"ת מציין הכפל 50 * 50 השווה 2500, ה^{מונח} מציין הכפל בין התוצאה 2500 ובין
 התיבות **מָאָה בְּאֵמָה** היינו 2500 * 100 השווה 250,000 וטעם רביעי בתיבת **בַּחֲמִישִׁים** מציין פעולת הוצאת שורש הרבוע השווה
 500 אמה אורך ו-500 אמה רוחב שטח הר הבית למקדש.

משנה מידות פ"ב מ"א

[א] הר הבית היה חמש מאות אמה על חמש מאות אמה רובו מן הדרום שני לו מן המזרח שלישי לו מן הצפון מיעוטו מן המערב מקום שהיה רוב
 מדתו שם היה רוב תשמישו:

מפורש כי לימוד זה ע"פ יחזקאל מב,כ:

**לְאַרְבַּע רִחוֹת מְדָדוֹ הַמָּדָה לֹא סָבִיב וְסָבִיב אֶרְךְ חֲמִשׁ מֵאוֹת וָרַחֵב חֲמִשׁ מֵאוֹת
 לְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ לְחָל:**

פירוש הרא"ש במשנה הר הבית היה ת"ק אמה על ת"ק אמה. ... ורמז לת"ק **(שמות תרומה כז,ח)** **אַרְבַּע הַחֲצֵר מָאָה בְּאֵמָה וְרַחֵב**
חֲמִישִׁים בַּחֲמִישִׁים שאין תלמוד לומר **בַּחֲמִישִׁים** מלמד שבחצר (טט – משמעו שחצר ה) משכן, אחד מחלק חמשים שבהר הבית. כיצד חלוק
 ת"ק על ת"ק והרצועות נ' על נ' יהיו ק' רצועות של נ' על נ' הרי חצר המשכן אחד מחמשים מהר הבית:
 טט – משמעו אחרי חלוק שטח של 500 על 500 לרבעים של חמשים על חמשים, יתקבלו מאה רבעים של חמשים על
 חמשים. נחבר שני רבעים ביחד ונקבל **אַרְבַּע הַחֲצֵר מָאָה בְּאֵמָה וְרַחֵב חֲמִישִׁים** שני רבעים אלו מהווים חלק אחד
 מחמשים מהר הבית

בעל הטורים אַרְבַּע הַחֲצֵר מָאָה בְּאֵמָה וְרַחֵב חֲמִישִׁים בַּחֲמִישִׁים, פי' כחלק אחד מחמשים שבהר הבית כדפי' לעיל. **(שמות תרומה
 כז,ב)**, וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה... עשו לי מקום מקדש אחד מחמשים שבהר הבית כמו תרומה שהוא אחד מחמשים שהרי הר הבית היה
 ת"ק על ת"ק ומקום החצר היה ק' על נ' שהוא אחד מנ' (טט=50) של ת"ק על ת"ק (500 על 500 אמה). ... **מֵאֵת כָּל עוֹלָה נ'**
 היינו (טט – תרומה בעין) בינוני א' מנ'.

ידיעת מידות הר הבית מבוטא בתורה בפסוקים **במדבר בעלתך, לט – לב:**

**ס [כט] וַיֵּאמֶר מֹשֶׁה לְחֶבְבִּן בֶּן-רְעוּאֵל הַמְּדִינִי חֲתַן מִשֵּׁה
 נְסָעִים וְאֶחָדוּ אֶל-הַמִּקְוֹם אֲשֶׁר אָמַר ה' אֲתוּ אִתָּן לְכֶם לִכְהֹן אֶתְנֹנּוּ וְהַטְּבַנּוּ לָךְ כִּי-הוּא דְבַר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל:
 [ל] וַיֵּאמֶר אֵלָיו לֹא אֶלֶךְ כִּי אִם-אֶל-אַרְצִי וְאֶל-מוֹלְדֵי אֶדְנִי:
 [לא] וַיֵּאמֶר אֵלָיו תַּעֲזָב אֶתְנֹנּוּ כִּי עַל-כֵּן יָדָעַתְּ חֲתַנְךָ בְּמִדְבַּר וְהָיִית לְנִי לַעֲיִנִים:
 [לב] וְהָיָה כִּי-תִלְךָ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יִיטִיב הוּא עִמָּנוּ וְהַטְּבַנּוּ לָךְ:
 ספרי במדבר פיסקא פא**

פא) [לב] וְהָיָה כִּי-תִלְךָ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא, וכי מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקים את הארץ הניחו דושנה של יריחו
חמש מאות אמה על חמש מאות אמה אמרו כל מי שיבנה בית הבחירה בחלקו יטול דושנה של יריחו נתנוהו ליונדב בן רכב חלק בראש וגו'
ספרי זוטא פק י [לב] וְהָיָה כִּי-תִלְךָ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא, הַטּוֹב זה בית המקדש שנא' **הַחֵר הַטּוֹב הַזֶּה וְהִלְבְּנוּ:** **(דב' ואת'
 גכה)** אַעֲפֹרֶה-נָּא וְאַרְאֶה-אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַנָּהָר הַחֵר הַטּוֹב הַזֶּה וְהִלְבְּנוּ:

סיכום התחלון ב- (שמות תרומה כז,ח) אַרְבַּע הַחֲצֵר – פרט קדמאה שטעמיו מונח תלישא-קטנה, כעין שתי תלישא-קטנה המציניים שני
 שיעורים, פרט אחד מתיחס לחצר המשכן, פרט אחד מתיחס לשטח הר הבית
וסימניו ב- (במ' בעי' י,לט, 5ב) [כט] לְחֶבְבִּין – תלישא-גדולה, ענין של שיעור, המתברר בקרא **לְכָה אֶתְנֹנּוּ וְהַטְּבַנּוּ לָךְ** וכספרי וספרי זוטא
 על **[לב] וְהָיָה כִּי-תִלְךָ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא**, הַטּוֹב זה בית המקדש שאורכו רוחבו ת"ק אמה על ת"ק אמה וכמידותיו מידות
 דושנה של יריחו חמש מאות אמה על חמש מאות אמה.

בוה נבוא להבין דברי פירוש המיוחס לרש"י בפירושו למקרא **דברי הימים א כח,ט** **הֲכֵל בַּכֶּתֶב מִנְדָה ה' עָלַי הַשְּׁכִיל כָּל מְלָאכָה
 הַתְּבִינָת: פ** וזה לשון **פירוש המיוחס לרש"י** (יט) **הכל ככתב** - פתרון: **הכל ככתב** סדר לו, סכום משקל ומשקל של כל כלי וכלי, שמואל
 הרואה. **כל מלאכות התבנית** - **תבנית** הבית חכמני והשכליני, כמו **תבנית** אורך ורוחב וגובה. **והכל** דרש שמואל מן התורה ברוח הקודש, כמו
 ששינו (ראה משנה מידות ב,א), 'הר הבית היה חמש מאות אמה על חמש מאות אמה'; **דרש: אַרְבַּע הַחֲצֵר מָאָה בְּאֵמָה וְרַחֵב חֲמִישִׁים**
בַּחֲמִישִׁים (שמות תרומה כז,ח) - חמשים פעמים חמשים הם עשרים וחמש מאות; נראה לומר: חתכם לחמש רצועות להיות חמש מאות על חמש
 מאות. והוא מיוסד בסילוק קרובין של שבת חנוכה, המתחיל מ'נשה את אפרים ואפרים את מנשה'. והכל דרש שמואל ברוח הקודש ולמד לדוד
 כן.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תמצית ההשקפה: אהבה – סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מונח פשוט – מוציא מפשט; מראש = מאריך, רבוי; דרשא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפא = טרף – שני משמעות, רבוי מתפסט; מראש טפא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרשא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מראש תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מראש טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מנח – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"א – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פז – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה;

חישוב היחס בין רוחב קורה (קוטר) והיקיפה, קירוב לערך פאי Π
 קירוב מתוך הפסוק שמות תרומה כז"ח: אָרְךָ הַחֲצֵר מֵאָה בָּאֵמָה ... וְקָמָה
 אָרְךָ הַחֲצֵר מֵאָה בָּאֵמָה וְרַחְבּוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וְקָמָה חֲמִשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁזָר
 וְאֲדִינָהֶם נְחֹשֶׁת :

בית הסאה המערבי של חצר המשכן הוא רבוע של חמשים אמה על חמשים אמה. ברבוע זה יש מעגל חסום שקוטרו חמשים אמה.²
 מוצעת הבנה לא שגרתית לטעמי המקרא של הפסוק. מונח תרסא (עגול וקו מימין לשמאל) קדמא ואולא מונח פסק מונח רביע.
 (מונח תרסא) – הנח מעגל חסום בתוך (מונח פסק מונח רביע) – חצי חצר משכן שהוא ריבוע כגון החצר המערבית ומידות מעגל זה ילכו (קדמא ואולא) לפי השיעורים הכתובים בפסוק מאה באמה ועוד חמשים ועוד חמש ועוד היחס בין גימטריית הַחֲצֵר תרסא, וְקָמָה תביר, מבנה טעמים שמרמז על אפשרות של יחסים חשובניים ביניהם.

קירוב לערך פאי Π לפי הלוח המתמטי = 3.141592654 .

היקף המעגל החסום בקירוב פאי Π הנ"ל שזה $3.141592654 * 50 = 157.0796327 = 150 + 5 + 2.0796327$ אמה בקירוב.
 המספרים 100 ו-50 נמצאים בבירור בפסוק. 100 ו-50 הן מידות מרחק, רבי יוסי דורש מקומת קלע כי גם אורכה של יריעת קלע הוא חמש. לכן לפנינו שלש מידות אורך המצטרפות ביחד לחישוב היקף. את הקירוב לערך 2.0796 נחשב כך:

הַחֲצֵר תרסא, וְקָמָה תביר, מבנה טעמים שמרמז על אפשרות של יחסים חשובניים ביניהם.
 הַחֲצֵר ג' 303, וְקָמָה ג' 151, היחס ביניהם $303 / 151 = 2.006622517$

לפי חישוב זה היקף המעגל החסום שזה 157.006622517 אמה.

הקירוב לערך פאי Π יהושב ע"י היחס $157.006622517 / 50 = 3.14013245$

נשוה זאת לחישוב ערך פאי Π מים של שלמה, המיוחס לגר"א או לרב מונק.

מלכים א ז, כג: וַיַּעַשׂ אֶת-הַיָּם מוֹצָק עֵשֶׂר בָּאֵמָה מִשְׁפָּתוֹ עַד-שְׁפָתוֹ עֵזְלָו סָבִיב וְחֲמִשׁ בָּאֵמָה קוֹמָתוֹ וְקוֹרָה וְקוֹ שְׁלֹשִׁים בָּאֵמָה יָסַב אֹתוֹ סָבִיב:

חישוב ערך פאי Π מבוסס על היחס בין גימטריית קוה ו-קו $111 / 106 = 1.047169811$
 מוכפל בערך 30 אמה היקף ים שלמה המוזכר בפסוק $31.41509434 = 30 * 1.047169811$
 ומחולק בערך 10 אמה קוטר ים שלמה המוזכר בפסוק $3.141509434 = 31.41509434 / 10$

בחישוב לפי ים של שלמה השמטו וא"ו החיבור בקריא ובכתיב. אם הם נשארים אז הקירוב לערך פאי Π $3.133928571 =$
 אם נשמט וא"ו החיבור מגימטריית מילת וְקָמָה וְקָמָה (קָמָה = 6 – 151) נקבל יחס $303 / 145 = 2.089655172$
 ואז קירוב לערך פאי Π $157.089655172 / 50 = 3.141793103$
 אם נשמט ה"א הסוגרת מגימטריית מילת וְקָמָה וְקָמָה (קָמָה = 5 – 151) נקבל יחס $303 / 146 = 2.075342466$
 ואז קירוב לערך פאי Π $157.075342466 / 50 = 3.141506849$
 נציג בטבלה קירובי ערך פאי Π בדרכי חישוב שונות:

תאור	קירוב לערך פאי Π
ים של שלמה עם וא"ו החיבור	3.133928571
המעגל החסום בבית סאה המערבי של חצר המשכן עם וא"ו	3.14013245
המעגל החסום בבית סאה המערבי של חצר המשכן בלי ה"א	3.141506849
ים של שלמה בלי וא"ו החיבור	3.141509434
קירוב לערך פאי Π לפי הלוח המתמטי	3.141592654
המעגל החסום בבית סאה המערבי של חצר המשכן בלי וא"ו	3.141793103
ערך פאי Π לפי היחס הידוע 22 / 7	3.142857143
ערך פאי Π מהקרא וְהַשְׁבִּיעֵת תְּשַׁמְטֶנָּה וְנִטְשָׁתָּה	3.0864197

1.1.2 שיעור נפח מי מקוה במילת וְקָמָה

ב-בבלי חגיגה יא א ובעוד מקומות מובאת ברייתא המלמדת על שיעור מקוה ולשונה דתניא: (ויקרא מצורע טו יג) ורחץ (את בשרו) במים - במי מקוה. את כל בשרו - מים שכל גופו עולה בהן, וכמה הן - אמה על אמה ברום שלש אמות. ושיערו חכמים: מי מקוה ארבעים סאה. רמז לכך נמצא בפסוק שמות תרומה כז יח:

מֵאָה בָּאֵמָה – קדמא אולא, קדמא – מקדים קרא שהכתובים שלפניו ולאחריו זקוקים לו, ואחריו אולא – הולך אחד מן המקראות הזקוק לו וְקָמָה חֲמִשׁ אַמּוֹת המביא לגלוי שיעור מי מקוה. מצאנו בפסוק אָרְךָ ו- וְרַחְבּוֹ הַחֲצֵר שהוא שטח במישור, לענ"ד המלה וְקָמָה משמעותה גובה, ומאפשרת מעבר מתאור שטח לתאור נפח.

וְקָמָה – ג' אותיות מקוה"ה – קוה מ' – קווי מים של מ' (ג' ארבעים) יחידות נפח, וחז"ל אמרו כי גודל יחידת הנפח הוא סאה.

התיבות מֵאָה בָּאֵמָה והתיבות וְקָמָה חֲמִשׁ אַמּוֹת, ע"פ טעם תביר בתבה וְקָמָה (המרמז על שבירה וחילוק) מרמזות לבצע חישוב בחכמת התשבורת (היינו חשבון) שבו נחלק מאה בחמש שתוצאתו עשרים. נכפיל נפח סאתיים (חצר המשכן היא מקום זריעה סאתיים שעורים) בעשרים נקבל ארבעים סאה. חצר המשכן מרמז ליחידת מדידת הנפח של מקוה שהיא סאה.³

²נקודת המפגש של אלכסוני הדופן התחונה של ארון הברית, היתה מעל מרכז המעגל החסום בבית הסאה המערבי של חצר המשכן.

שימוש הלכתי למעגל זה נמצא במשנה בבא בתרא פ"ב מ"ז ו-מ"א מרחיקין את האילן 25 אמה וגו'

³הערת הרב מאיר מאוזו ה"ו אפשר לומר כי וְקָמָה ג' אותיות וק' ג' אותיות מ' סאה"ה = 106, אותיות וקָה ר"ת מ'דת המים או המקוה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנח, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשטא – מוציא מפשט; מראָך = מאריך, רבוי; דרָאָ – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפָאָ = טפאָ – שנוי
משמעות, רבוי ממש; מראָך טפָאָ – קב' שעשויה לגדול, תור רבות, מכל מקום; דרָאָ תביר טפָאָ – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מראָך תביר טפָאָ – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מראָך טפָאָ – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק | – סדור שנהלף, השלם והחלק נדרשים; זקאָ סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פאָ – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.2 שמות תרומה כה,א

שמות תרומה כה,א:

וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

לְאֹמֶר אף על פי שלא פירשו כאן מלה זאת, אפשר לפרש כי מלת **לְאֹמֶר** – היא נוטריקון לאו אמור הנתמך בטעם **לְאֹמֶר** – סלוק בתפקיד הגבלה, כגון ע"פ **בבלי פסחים מב,א** וכפ' **רש"י** שם אמור להן שיש איסור לאו בדברים. ואפשר להשתמש בפ' **תורה תמימה** (ב) **דבר אל-בני ישראל וגו'** – חמשה לא יתורמו ואם תרמו אין תרומתם תרומה, ב-**ירושלמי תרומות פ"א ה"א** כי לא נראה שאפשר להסיק דרשה זאת מתוכן ומטעמי פסוק (כה,ב)

שמות תרומה כה,ב:

דָּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה

מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמָתִי:

: [ג] וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתְּם זָהָב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת: [ד] וְהַתְּכֵלֶת וְאֶרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים: [ה] וְעֹרֹת אֵילִם מֵאֲדָמִים וְעֹרֹת תַּחֲשִׁים וְעֹצֵי שִׁשִּׁים: [ו] שֶׁמֶן לְמִזְבֵּחַ בְּשִׁמְיֵם לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים: [ז] אֲבִי-שֵׁהָם וְאֲבִי מִקְלָיִם לְאֶפֶד וְלַחֹשֶׁן: [ח] וְעֵשׂוֹ לִי מִקֵּדָשׁ וְשִׁכְנֹתַי בְּתוֹכָם: [ט] כָּל־אִשֶּׁר אֲנִי מִרְאָה אוֹתָהּ אֵת תְּבִנַת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנַת כָּל-כֵּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ: ס

תורה תמימה (ב) **דבר אל-בני ישראל וגו'** – חמשה לא יתורמו ואם תרמו אין תרומתם תרומה, החרש והשוטה והקטן והתורם את שאינו שלו, ועובד כוכבים שתרם של ישראל אפילו ברשותו.

ר' שמואל בר נחמן שמע לכולהון מן הדא, **דבר אל-בני ישראל ויקחו-לי תרומה** – פרט לעובד כוכבים,

מאת כל-איש – פרט לקטן, **אשר ידבנו לבו** – פרט לחרש ולשוטה, [ג] **וזאת התרומה אשר תקחו מאתם** – פרט לתורם את שאינו שלו⁽⁸⁾ **ירושלמי תרומות פ"א ה"א**:

תורה תמימה הערה א) ואע"פ דהאי קרא בתרומת המשכן כתיב, ילפינן מינה לתרומת כהנים ע"ש שנקראו ג"כ תרומה, ונ"מ בזה"ז לענין חלה שנקראת ג"כ תרומה (פ' שלח), ועי' ביו"ד סי' שכ"ח ס"א, ומ"ש פרט לעובד כוכבים, הנה באמת קיי"ל דגם עובד כוכבים שתרם תרומתו תרומה, אלא איירי כשתרם בשליחות ישראל, וטעם הדבר משום דכתיב בתרומה (פ' קרח) כן תרימו גם אתם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית, ומה דיליף קטן מן איש ולא מן ידבנו לבו כמו חרש ושוטה משום דאין לו דעת, י"ל משום דיש קטנים שהגיעו לכלל דעת, כגון אלו שהגיעו לעונת נדרים שיודעים לשם מי נדרו ונדבו, כמבואר בנדה מ"ה ב', מ"מ אתמעטו מן איש שלא יונח על פחות מ"ג שנה כמבואר לפנינו בפ' וישלח בפסוק ויקחו שמעון ולוי איש חרבו:

ויקחו-לי תרומה – תנא ר"ח בשם רשב"ג, ג' תרומות נאמרו בפרשה זו, תרומת אדנים, תרומת שקלים, ותרומת המשכן. **דבר אל-בני ישראל ויקחו-לי תרומה** – זו תרומת אדנים, **תקחו את-תרומתי** – זו תרומת שקלים, [ג] **וזאת התרומה אשר תקחו מאתם** – זו תרומת המשכן⁽⁹⁾ **ירושלמי שקלים פ"א ה"א**:

תורה תמימה הערה ב) ר"ל שלש פעמים נאמרה מלת תרומה, ויקחו לי תרומה, תקחו את תרומתי, וזאת התרומה, ולפי פשוטו הול"ל **ויקחו-לי תרומה מאת כל-איש אשר ידבנו לבו** [ג] **זָהָב וְכֶסֶף וגו'**, ולכן דריש שבא לרמז על ג' תרומות אלו, ומה שלא פירש כאן רק **תרומת המשכן** הוא משום דכוון הצווי בכאן לקחת מ-**כל-איש** ותרומה כזו הלכה לתרומת המשכן, משא"כ תרומת אדנים ותרומת שקלים נגבו רק ממי שנמנו לגלגולת מבין עשרים שנה ומזכרים כמבואר בר"פ תשא ובר"פ פקודי. ועיין בבבלי מגילה כ"ט ב' תנא רב יוסף, שלש תרומות הן, של מזבח למזבח, ושל אדנים לאדנים, ושל בדיק הבית לבדק הבית, ופירש"י תרומת אדנים היתה לאדנים ותרומת מזבח למזבח לקנות מהן קרבנות צבור לכל השנה דכתיב בזה לכפר על נפשותיהם. ונראה דמקור אחד לשתי הדרשות רק שבאו בשנוי לשון, רק מה שקורא בירושלמי תרומת שקלים קורא בבבלי תרומת מזבח, ו**תרומת המשכן** היינו תרומת בדיק הבית. ומה שכתב כאן רש"י ויקחו לי תרומה – לי לשמי, עיין מש"כ בסמוך בפסוק ח' אות ח' וצרף לכאן:

מאת כל-איש – מהפך פשטא, המלים מיעטו מי שאינו איש, היינו קטן, **תורה תמימה** פ' כי תרומת אדנים ותרומת שקלים נגבו רק ממי שנמנו לגלגולת מבין עשרים שנה ומזכרים כמבואר בר"פ תשא ובר"פ פקודי. ואף על פי שהכתוב ב-(כה,ב) **ויקחו-לי תרומה** – מתפרש זו תרומת אדנים שהיא לזכרים בני עשרים ומעלה, וסמוך אליו נאמר **מאת כל-איש** ואחריו מוזכר **תקחו את-תרומתי** – זו תרומת שקלים, שגם היא לזכרים בני עשרים ומעלה, בכל זאת **מאת כל-איש** – מהפך פשטא, מוציא כתוב זה מפשוטו וממקומו בין תרומת אדנים ובין תרומת שקלים וקושרו אל: [ג] **וזאת התרומה אשר תקחו מאתם** תרומת המשכן היינו תרומת בדיק הבית ללמד שתרומת המשכן מתרבים והזכרים בני 13 – 20 והנשים מבנות 12!

אשר ידבנו לבו – פרט לחרש ולשוטה, מונח מונח זקף-קטן, ז"ק בתפקיד שניים אלו חרש ושוטה אין במ דעת ולכן גם לא דעת לנדבת לב

[ג] **וזאת התרומה אשר תקחו מאתם** – אתנח, מגביל ללמד על אחד מהחמישה שלא יתרום – פרט לתורם את שאינו שלו⁽⁸⁾ **ירושלמי תרומות פ"א ה"א**:

שמות תרומה כה,ג:

וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתְּם

זָהָב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת:

רש"י (ג-1) **זָהָב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת [ד] וְהַתְּכֵלֶת** – כולם באו בנדבה, איש מה שנדבו לבו, חוץ מן הכסף שבא בשוה מחצית השקל לכל אחד (ראה שמ' ל"ג); ולא מצינו בכל מלאכת המשכן שהוצרך שם כסף יותר, שנאמר "וכסף פקודי העדה מאת ככר. בקע לגלגלת" (שמ' לח,כה-10), ושאר כסף הבא שם בנדבה, עשאוהו לכלי שרת.

וזאת – פשטא – בתפקיד של ערך **אחד** ללמד כי תרומת המשכן היא יחודית, שבה התנדבו כל צרכי בדיק הבית – בנין המשכן. בתרומות

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתחן, סלוק = סוף-ספר (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפאא = טרפא – שנוי
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מוקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ספא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"א – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שיעור, מתיצב; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מתיצב; פאז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

אחרות שוקלים שקלי כסף.

שמות תרומה כה, ג – ה:

[ג] וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת: [ד] ותכלת וארנמן ותולעת שני ושש ועזים:

[ה] ועלת אילם מאדמים ועלת תחשים ועצי שטים:

[ה] ועלת – קדמא, ענין של קדימה

בדרך דרש מפרש כלי יקר כי כשם שקדם מתן שקלי ישראל לשקלי המן להעביר הגזרה, כך גם מתן חמרי בנין המשכן זהב וכסף

ונחשת: ... ועלת אילם מאדמים מקדים וממתיק בהתאמה את גלויות בבל, פרס, יון ואדום

שמות תרומה כה, ח – ט:

[ח] ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם:

[ט] ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל-כלי

וכן תעשו: ס

רש"י, (ח) ועשו לי מקדש – ועשו לשמי בית קדושה. (ט) ככל אשר אני מראה אותך כאן את תבנית המשכן – המקרא הזה

מחובר לשל מעלה הימנו ועשו לי מקדש (לעיל, ח) ככל אשר אני מראה אותך. ... וכן תעשו – לדורות (בבלי סנה' טז, ב, שבעות יד); אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו כלי בית עולמים, כגון שלחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית

אילו תעשו אותם. ואם לא היה המקרא מחובר למעלה הימנו, לא היה לו לכתוב: וכן תעשו, אלא 'כן תעשו' (חסר ו"ו החיבור), והיה

מדבר על עשיית אהל מועד וכליו.

ככל אשר אני מראה אותך – רביע מהפך פשטא מונח זקא-קטן, כעין סתום שלא בא לסתום אלא לפרש,

את תבנית המשכן – יתיב מונח זקא-קטן. בסה"כ פעמיים זקף בין שני קיסרים (כאן סלוק מפסוק קודם ואתחן בפסוק זה). תבנית זאת

בתפקיד דבר החוזר וקורה מתואמת עם פי' רש"י וכן תעשו – לדורות (בבלי סנה' טז, ב, שבעות יד); אם יאבד אחד מן הכלים או

כשתעשו כלי בית עולמים, כגון שלחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית אילו תעשו אותם.

את – יתיב בתפקיד בדיוק כך, מרמז אל העתקה ממידות המשכן ומכליו אל מידות המקדש ואל כליו.

וכן – טפאא, ללא מרכא מימינה מרבה ללא הגבלה ללמד על עשייה דומה לדורות תעשו – סלוק, מגביל שלא ישנו בדורות הבאים.

כאשר שלמה המלך בנה את בית המקדש נפח הקודש הכיל שמונה נפחי משכן (ארבעים אמה אורך, עשרים אמה רוחב, שלושים אמה גובה). נפח קדש הקדשים הכיל שנים ושתי שליש נפחי משכן ובקירוב שלושה נפחי משכן (לדיעה אחת עשרים אמה אורך, רוחב, גובה).
סה"כ שמונה ועוד שלושה נפחי משכן הם אחד עשר נפחי משכן אחד כנגד נפח המשכן ועוד עשרה נפחים. לכן שלמה עשה עוד עשר

מנורות ועוד עשר שולחנות. בבלי מנחות צח, ב ... תנו רבנן: עשרה שולחנות עשה שלמה המלך, שנאמר: (דברי הימים ב ד, ח) וַיַּעַשׂ

שְׁלֹחֲנוֹת עֶשְׂרֵה וַיַּנַּח בְּהִיכָל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וְחֲמִשָּׁה מִשְּׂמָאל, ואם תאמר: חמשה מימין הפתח וחמשה משמאל הפתח? אם כן

מצינו ששולחן בדרום, והתורה אמרה: (שם' תר' כו, לה) וַיִּשְׁלַחֵן תַּחַן עַל-צִלְע צָפוֹן: ! אלא של משה באמצע, חמשה מימינו

וחמשה משמאלו. תנו רבנן: עשר מנורות עשה שלמה, שנאמר (דברי הימים ב ד, ז) וַיַּעַשׂ אֶת-מְנֹרֹת הַזֶּהָב עֶשְׂרַת מְשֻׁפְטִים וַיַּנַּח

בְּהִיכָל חֲמִשׁ מִיָּמִין וְחֲמִשׁ מִשְּׂמָאל:

דברי הימים ב ד, ז, ח – ח:

[ז] וַיַּעַשׂ אֶת-מְנֹרֹת הַזֶּהָב עֶשְׂרַת מְשֻׁפְטִים וַיַּנַּח בְּהִיכָל חֲמִשׁ מִיָּמִין וְחֲמִשׁ מִשְּׂמָאל: ס

[ח] וַיַּעַשׂ שְׁלֹחֲנוֹת עֶשְׂרֵה וַיַּנַּח בְּהִיכָל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וְחֲמִשָּׁה מִשְּׂמָאל וַיַּעַשׂ מִזְרְקֵי זָהָב מֵאָה: ס

מראה אותך את תבנית המשכן מפי הרב אוסטרי בשם הרב סורוצקין צ"ל

תרומת המשכן למטרות א' הקמה ב' תחזוקה:

אפשר שפעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים – וכן בחלק מן הכלים של המשכן מבטאים:

א'- הקמה העמדה, אחדות

ב'- שריית השכינה, הנבואה, רוח הקדש על האחדות המוקמת היא תחזוקתה ההדדית. השכינה שרויה במעשי ידיהם.

ג'- לעתיד לבוא, יחזור כך בנין משכן, ימי מילואים תחזוקה.

שמות תרומה כה, כ:

והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה סככים בכנפיהם על-הכפפת ופניהם איש אל-אחיו

אל-הכפפת והיו פני הכרבים:

הכרבים – תרסא, בתפקיד שיעור, מרמז לנדרש ב-בבלי סוכה ה, ב וכן ב-עירובין בענין גובה טפח של הכפורת שעל ארון העדות

הנדרש מגודל טפח של פני הכרבים. וזאת אחת הדוגמאות בגמרא לקביעה שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
המצות ההשערת: אֶתְּחַן = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנֵה – רבוי; מִדְּבַר פִּשְׁטָא – מוציא מפשט; מִרְכָּא = מאריך, רבוי; דְּרָאָה – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממש, לא ממש; טַפְסָא = טרף – שני
משמעות, רבוי ממש; מִרְכָּא טַפְסָא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דְּרָאָה תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַפְסָא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מִקְף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקָא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זְרָקָא סְגוּלָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זְרָקָא קֶטְן – זקף-גדול – 3;
רְבִיעַ – 4; ... זְרָקָא קֶטְן ... זְרָקָא קֶטְן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קִדְמָא – סדר קדימות; אֵלָא = גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשׁ־אֵלָא – יוצא מהענין; קִדְמָא וְאֵלָא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קֶטְנָא = תִּסְאָה –
דרוש בפסוק שער, מוציא; תְּלִישָׁא-גְדוּלָא = תִּישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא; פִּרְ – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא ויצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 שמות תרומה כה,א

שמות תרומה כו,ה:

חֲמִשִּׁים לְלֵאָה תַעֲשֶׂה בִּירֵיעָה הָאֶחָת

וְחֲמִשִּׁים לְלֵאָה תַעֲשֶׂה בַקֶּבֶץ הַיְרֵיעָה אֲשֶׁר בַּמַּחְפֶּרֶת הַשְּׁנִיָּת

מִקְבִּילַת הַלְלָאָה אֲשֶׁה אֶל-אֶחָתָהּ:

רש"י שמות כו,ה מקבילות הלולאות אשה אל אחותה, שמור שתעשה הלולאות במדה אחת מכוונות הברלתן זו מזו וכמדדתן ביריעה זו כן יהא בחברתה כשתפרוש חוברת אצל חוברת יהיו הלולאות של יריעה זו מכוונות כנגד לולאות של זו וזהו לשון מקבילות זו כנגד של זו תרגומו של כנגד לקבל, הייריעות ארכן כ"ח ורחבן ארבע וכשחבר חמש יריעות יחד נמצא רחבן כ' וכן החוברת השנית, והמשכן ארכו שלשים מן המזרח למערב שנא' עשרים קרשים לפאת נגב תימנה וכן לצפון וכל קרש אמה וחצי האמה הרי שלשים מן המזרח למערב רוחב המשכן מן הצפון לדרום עשר אמות שנאמר ולירכתי המשכן ימה וגו' ושני קרשים למקצעות הרי עשר ובמקומם אפרשם למקראות הללו,

נותן הייריעות ארכן להחבו של משכן עשר אמות אמצעיות לגג חלל רוחב המשכן ואמה מכאן ואמה מכאן לעובי ראשי הקרשים שעוביים אמה נשתיירו י"ו אמה ח' לצפון וח' לדרום מכסות קומות הקרשים שגבהן עשר נמצאו שתי אמות התחנות מגולות, רחבן של יריעות ארבעים אמה כשהן מחוברות עשרים אמה לחוברת

שלשים מהן לגג חלל המשכן לארכו

ואמה כנגד עובי ראשי הקרשים שבמערב ואמה לכסות עובי העמודים שבמזרח שלא היו קרשים במזרח אלא ד' (ברש"י ישן חמשה) עמודים שהמסך פרוש ותלוי בוויין שבהן כמין וילון

נשתיירו ח' אמות התלויין על אחורי המשכן שבמערב ושתי אמות התחנות מגולות, זו מצאתי בברייתא דמסכת מדות,

אבל במסכת (שבת פ' הזורק) אין הייריעות מכסות את עמודי המזרח וט' אמות תלויות אחורי המשכן והכתוב בפרשה זו (שמות תרומה כו,ג) מסייענו ונתתה את-הפרכת תחת הקרסים - זרקא מונח סגול

ואם כדברי הברייתא הזאת (במסכת מדות) נמצאת פרוכת משוכה מן הקרסים ולמערב אמה:

חזקוני שמות כו,ה מקבילות הלולאות פרש"י והכתוב מסייעני דכתיב ונתת את הפרוכת תחת הקרסים, ואם כדברי ברייתא זו נמצאת

פרוכת משוכה מן הקרסים אמה. יש מיישבין הברייתא אחר הפסוק ואומרים שעמודי הפרוכת קבועים באמת העשרים, והפרכת תלויה ופרוסה בהם מהם ולחוץ כלפי מזרח, הרי שהפרכת נתונה תחת הקרסים, ולדברי מסכת שבת אם העמודים באמת הכ' הפרכת תלויה בהם מהם ולפנים כלפי מערב, ואם הם באמת הכ"א הפרכת תלויה בהם מהם ולחוץ כלפי מזרח:

(שמות תרומה כו,ה) חֲמִשִּׁים לְלֵאָה תַעֲשֶׂה בִּירֵיעָה הָאֶחָת - זרקא מונח סגול ובמקביל לו מקום הפרוכת

(שמות תרומה כו,ג) וְנָתַתָּה אֶת-הַפְּרֹכֶת תַּחַת הַקְּרָסִים - זרקא מונח סגול

טט - לפי ברייתא דמסכת מדות, עמודי הפרוכת נמצאים בקדש בין אמה יט ואמה כ מפתח המשכן במזרח. הקרסים נמצאים מעל האמה התשע עשרה של הקדש. אבל אם הקרשים במערב משופעים אז יריעות המשכן יכולות לכסות גם את עמודי הכניסה במזרח וגם החיבור יכול להיות באמה היט. לפי מסכת שבת (פ' הזורק) עמודי הפרוכת בין הקדש ובין קה"ק עומדים בקדש החל מאמה יט ועד אמה כ, וווי הפרוכת נמצאים במערב העמודים, ומעליהם קרסי החיבור של הייריעות המשכן (שמות תרומה כו,ג) וְנָתַתָּה אֶת-הַפְּרֹכֶת תַּחַת הַקְּרָסִים וזה יהיה מתואם עם (במדבר נשא ד, יט) וְלֹא-יָבֹאוּ לְרֵאֲוֹת כַּבְּלֵעַ אֶת-הַקֶּדֶשׁ וְנָתַתָּה: שאהרן כהנא רבא, בניו ומשה או פנחס הגביהו הפרוכת מווייה על העמודים וכיסו ארון הקדש, או הגביהו הכסוי ותלו על העמודים, מבלי לעבור בין העמודים אם הפרוכת היתה תלויה במזרח העמודים.

תבנית זרקא סגול מוסיפה או גורעת מהענין על הענין. אפשר שזה תומך בפל' רש"י ממסכת שבת ומברייתא דמסכת מדות, שלענ"ד מהן עולה שכל האמה בין האמה הי"ט במשכן ובין האמה הכ' עשויה להקרא תחת הקרסים.

מכאן יתכן שלמדו שמואל הנביא ודוד המלך בבית ראשון שאמה טרקסין תיחשב כתחת הקרסים (נניח ע"פ פר' תרומה, הופעה ראשונה של התבנית) וכל האמה לא הייתה ממנין אורך הבית.

ובבית שני יתכן שלמדו אנשי כנסת הגדולה שהמרחק בין שתי הפרוכות יהיה אמה ויחשב כתחת הקרסים (נניח ע"פ פר' ויקהל, הופעה שניה של התבנית).

בבלי יומא דף נב,א טרקסין לא הכריעו בו חכמים אי כלפנים אי כלחוץ מתקיף לה רבינא מ"ט
בבלי יומא דף נב,א ועשרים אמה רוחב ועשרים אמה קומתו ולא ידעין אמה טרקסין אי מהני
בבלי יומא דף נב,א אחת עשרה כותל ההיכל שש וארכו ארבעים אמה ואמה טרקסין וכ' אמה
בבלי יומא דף נב,א במקדש שני כיון דלא הואי אמה טרקסין ובמקדש ראשון הוא דהואי
בבלי בבא בתרא ג,א אי הוי פותיא חמשה קאי אי לא לא קאי והא אמה טרקסין דהואי גבוה
בבלי בבא בתרא דף ג,א אמה טרקסין כי קאי בתלתין קאי טפי לא קאי ומנלן דהוה גבוה טפי
מסכת מידות דף לז,א והאולם אחד עשר כותל ההיכל-שש ותוכו ארבעים אמה (1)אמה טרקסין

הגמרא בבלי בבא בתרא ג,א קיר רגיל עוביו 5 טפחים. עובי זה תומך בקיר ארבע אמות גובה. קיר 6 טפחים (אמה) יכול לתמוך בקיר גובה 30 אמה (שע"פ בבא בתרא צח,ב - גובה הדביר היה 20 אמה מעל כנפי המלאכים). עובי אמה לחומת טרקסין הבנויה מאבנים והגבוהה 30 אמה אכן דק מכדי שקיר כזה יעמוד ומציעה הסבר שעל דרך הטבע שהקירות והגג והמעזיבה שעליו סייעו ביציבות חומת אמה טרקסין - כעין תחת הקרסים. כמובן שהגמרא יודעת שהכל בדרך נס כי בבית המקדש היה גלוי ייחוד קודשא ושכינתיה ותבנית הטעמים זרקא מונח סגול מצביעה על רוח הקדש, רוח גבורה שבה עמדה אמה טרקסין תחת הקרסים המסמלים חיבור כמו מנוף שבו עליונים נושאים התחתונים בבחינת נראים נושאים והם נישאים.

(שמות תרומה כו,ה) מִקְבִּילַת הַלְלָאָה - פשטא מונח זקף-קטן במלה אחת - כעין מדה ריבה וריבה את הכל. נאמר באחד וחל על הכל. הכתיב הַלְלָאָה בלשון יחיד, הקרי בלשון רבים. כאילו דבר בזוג לולאות אחד - אשה אל אחותה - וריבה לכל הלולאות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אֲתָנָה, סִלְקָה – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מוֹנָה – רבויה; מוֹנֵה פִּשְׁטָא – מוציא מפשטו; מֵרָא – רבויה; דוֹרָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, מַעֲשֵׂה, לא ממש; טַפְסָא = טרָאָה – שני משמעות, רבויה מתפשט; מֵרָא טַפְסָא – קב"ש עשוייה לגדול, תור רבות, מכל מקום; דוֹרָא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מֵרָא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מֵרָא טַפְסָא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מֵרָא – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקָה – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; דוֹרָא סְגוּלָה – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זֶקֶה-קָטָן – 2; זֶקֶה-גָדוֹל – 3; רְבִיעַ – 4; ... זֶקֶה-קָטָן ... זֶקֶה-קָטָן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קִדְמָא – סדר קדמות; אֲוֵלָא = גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשִׁי' – יוצא מהענין; קִדְמָא וְאֲוֵלָא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קָטָנָה = תֵּרָאָה – דרוש בפסוק שער, מוציאה; תְּלִישָׁא-גָדוֹלָה = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציאה; פִּרְ – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

שמות תרומה כו,כד: וַיְהִי תְּאֵמָה מִלְמַטָּה

וַיַּחֲדוּ יְהוָה תְּמִים עַל-רֵאשׁוֹ אֶל-הַטְּבַעַת הָאֶחָת בְּן יְהוָה לְשִׁנְיָהֶם לְשָׁנֵי הַמְּקַצֶּת יְהוָה:

רש"י (כו) וַיַּחֲדוּ - כל הקרשים תואמים זה לזה מלמטה שלא יפסיק עובי שפת שני האדנים ביניהם להרחיקם זו מזו. זהו שפרשתי (לעיל יז) שיהיו צירי הידות חרוצים מצדיהן, שיהא רוחב הקרש בולט לצדיו חוץ ליד הקרש לכסות את שפת האדן, וכן הקרש שאצלו, ונמצאו תואמים זה לזה. וקרש המקצוע שבסדר המערב חרוץ לרחבו בעביו כנגד חרוץ של צד קרש הצפוני והדרומי, כדי שלא יפרידו האדנים ביניהם:
וַיַּחֲדוּ יְהוָה תְּמִים - כמו תואמים:

למאן דאמר שהקרשים היו משופעים בצדם החיצוני, ולתוס' בבלי שבת מחצי גובהם ומעלה (כך שהבריח התיכון מוסתר), במבט מצד רוחבם היו נראים כטרפז ישר זוית. אבל למשל הקרש הפינתי (צפון מערב) היה בעל שני שפועים. השיפוע ממערב למזרח הסתיים במרחק אצבע מהקיר המזרחי הישר. כל קרשי צפון הסתיים שיפועם במרחק אצבע מקיר דרום. לכן גם השיפוע מצפון לדרום של הקרש הפינתי הסתיים במרחק של חצי אמה (= 3 טפח = 12 אצבע) ועוד אצבע (סה"כ 13 אצבע) מהקיר הדרומי הישר. בראש הקרש התקבל מלבן שאורכו 13 אצבעות מצפון לדרום (12 אצבע = חצי אמה) היו בקדש הקדשים) ורוחבו אצבע ממערב למזרח. אפשר כי הכתוב **וַיַּחֲדוּ** – רביע בא ללמד כי כל קרש פינתי נראה כעין פירמידה קטומה בעלת שני שיפועים המרומזים בטעם זקף-קטן במלת **עַל-רֵאשׁוֹ**, והשיפועים עצמם מרומזים כמצוייר בטעם מהפך במלת **וַיַּחֲדוּ**, והסתיים היינו **תְּמִים** בתיבה של 13 * 1 אצבע, המתואר בטעם פשטא במלת **תְּמִים** בתפקיד של אחד.

מבנה כזה איפשר להרכיב בראש קרש צפון מערב **אֶל-הַטְּבַעַת הָאֶחָת** שקישרה אותו אל קרש שדרומה לו (אך לא לקשרו לקרש שממזרח לו).

שמות תרומה כו,כו: [כז] וַעֲשִׂיתָ בְּרִיחִים עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקִרְשֵׁי צֶלַע-הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד:

[כז] וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לְקִרְשֵׁי צֶלַע-הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לְקִרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן לִבְרִכְתֵּימָה:

[כח] וַתְּבַרְיִחַ הַתֵּיכֹן בְּתוֹךְ הַקִּרְשִׁים מִבְּרַחַם מִן-הַקֶּצֶה אֶל-הַקֶּצֶה:

(כז, כו) חֲמִשָּׁה – זקף-גדול, כפי' **רש"י (כו) חֲמִשָּׁה לְקִרְשֵׁי צֶלַע-הַמִּשְׁכָּן** - אלו חמשה (הבריחים לכל כותל משכן, אחרי שהכניסו אותם) שלשה הן, אלא שהבריח העליון והתחתון עשוי משתי חתיכות, זה מבריה עד חצי הכותל וזה מבריה עד חצי הכותל, זה נכנס בטבעת מצד זה וזה נכנס בטבעת מצד זה, עד שמגיעין זה לזה, נמצאו שעליון ותחתון שנים שהן ארבע, אבל האמצעי ארכו כנגד כל הכותל ומבריה מקצה הכותל ועד קצהו, שנאמר (פסוק כח) **וַתְּבַרְיִחַ הַתֵּיכֹן וגו' מִבְּרַחַם מִן-הַקֶּצֶה אֶל-הַקֶּצֶה**,

(כז, כו) וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לְקִרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן – רביע ... זקף-קטן כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, ופירושו אינו רק לכותל המערבי של המשכן אלא לכל הכתלים, ללמד (א) **הַמִּשְׁכָּן** – זקף-קטן בתפקיד שתי טבעות לכל קרש, אחת להחזיק קנה חלול (רש"י כט) הוא צינור צפוי לבריה העליון ואחת להחזיק צינור צפוי לבריה התחתון כהמשך **רש"י (כו) שהעליונים והתחתונים היו להן טבעות בקרשים להכנס לתוכן שתי טבעות לכל קרש, משולשים בתוך עשר אמות של גובה הקרש, חלק אחד מן הטבעת העליונה ולמעלה וחלק אחד מן התחתונה ולמטה,**

וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים - מונח רביע, מיקום כל בריח הוא ברבע אורך הקרש, ברבע אורך הקרש טבעת לבריה חיצון, בחצי אורך הקרש ממוקם הבריח התיכון שהוא פנימי, עוד רבע קרש טבעת לבריה חיצון שני, כהמשך **רש"י (כו) וכל חלק הוא רביע אורך הקרש, ושני חלקים בין טבעת לטבעת, כדי שיהיו כל הטבעות מכוונות זו כנגד זו. אבל לבריה התיכון אין טבעות, אלא הקרשים נקובין בעוביין והוא נכנס בהם דרך הנקבים שהם מכוונין זה מול זה, וזהו שנאמר בתוך הקרשים. הבריחים העליונים והתחתונים שבצפון ושברום אורך כל אחת חמישה עשר אמה, ובתיכון ארכו שלשים אמה, וזהו **(כז, כח) מִן-הַקֶּצֶה אֶל-הַקֶּצֶה**, מן המזרח ועד המערב, וחמשה בריחים שבמערב אורך העליונים והתחתונים שש אמות והתיכון ארכו שתיים עשרה כנגד רוחב שמונה קרשים, כך היא מפורשת במלאכת המשכן (פרק א):**

(כז, כח) מִבְּרַחַם – זקף-גדול, מחולק לשלושה חלקים כפי' **רש"י (כו) שבצפון ושברום ... בתיכון ארכו שלשים אמה, וזהו **(כז, כח) מִן-הַקֶּצֶה אֶל-הַקֶּצֶה**, מן המזרח ועד המערב, ... שבמערב ... והתיכון ארכו שתיים עשרה כנגד רוחב שמונה קרשים וגו'.**

שמות תרומה כו,לא – לב: [לא] וַעֲשִׂיתָ פְּרֻכַת תְּכֵלֶת וְאַרְבָּעַת שָׁנֵי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב יַעֲשֶׂה אֹתָהּ פְּרֻכָּים: [לב] וַתַּתֵּה אֹתָהּ עַל-אַרְבָּעָה עַמּוּדֵי שִׁטִּים מְצַפִּים זָהָב וְזָהָב וְזָהָב עַל-אַרְבָּעָה אֲדָנֵי-כֶסֶף:

(כז, לא) וַעֲשִׂיתָ פְּרֻכַת – מונח רביע, הפרוכת הייתה רבוע, 'אמה על 'אמה, מפרידה לגמרי בין הקדש לקדש הקדשים, כפי' **רש"י (לב) אַרְבָּעָה עַמּוּדֵי שִׁטִּים** - תקועים בתוך ארבעה אדנים ואונקליות קבועין בהן עקומים למעלה להושיב עליהן כלונס שראש הפרוכת כרוך בה, והאונקליות הן הווין, שהרי כמין ווין הן עשויים, והפרוכת ארכה עשר אמות לרחבו של משכן, ורחבה עשר אמות כגבהן של קרשים,

ההפרדה המלאה היא בקצת דמיון למה שפי' **רש"י (לא) פְּרֻכַת**. לשון מחיצה הוא, ובלשון חכמים **פְּרוּגוֹד** דבר המבדיל בין המלך ובין העם.

רש"י (לב) אַרְבָּעָה עַמּוּדֵי שִׁטִּים - תקועים בתוך ארבעה אדנים ואונקליות קבועין בהן עקומים למעלה להושיב עליהן כלונס שראש הפרוכת כרוך בה, והאונקליות הן הווין, שהרי כמין ווין הן עשויים, וגו' **וַתַּתֵּה אֹתָהּ** - מונח רביע, אפשר שבדרך הטבע ארבע אונקליות, אחת לכל עמוד, לא יפסיקו לשאת פרוכת כבדה מאד, לכן אפשר שתבנית הטעמים רומזת שבכל אחד מארבעה העמודים היו אונקליות אחדות. אבל אפשר כי **וַתַּתֵּה אֹתָהּ** – מונח רביע, אפשר מרמז להרכבת הפרוכת ולהסרתה בידי ארבעה כהנים בלבד (במדבר נשא ד, יט).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קוסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוסף פשוט – מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפא – טרף – שני משמעות, רבוי מתפשוט; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סק' – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – הקיש, השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה; תלישא-גדולה = תרישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה;

1.4 שמות תרומה כה,א

שמות תרומה כה,ג – טו: [יג] וְעִשִׂיתָ כְּדֵי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב:

[יד] וְהִבַּאתְךָ אֶת-הַבְּדִים בְּשִׁבְעַת עַל צִלְעַת הָאָרֶץ לְשֵׂאת אֶת-הָאָרֶץ בָּהֶם: [טו] בְּשִׁבְעַת הָאָרֶץ יִהְיוּ הַבְּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ:

(כה,ג) וְצִפִּיתָ אֹתָם – מרכא טפחא, יתור לרבות עבויי זהב טבעתיים בצפוי הבדים, בסמוך למקום הטבעות שעל צלעות הארון. כאשר מביאים את הבדים בתוך טבעות הזהב (כה,ד), בגלל העבויי הנ"ל יש לדחוף בכוח, זהב הטבעות מתרחב והמוט עובר. אחר-כך כנראה גורמים לטבעת להתכווץ והעבויים מונעים מן המוט להחליק החוצה (כה,טו) (ע"פ הרב שטרומ מאורות הדף יומא דף ע – פא, התשס"ו).
(כה,טו) לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ – מן הארון ע"י ההגבלה של העבויים הנ"ל, אבל יכולים לנוע בתוך טבעות הארון וזה מאפשר שיתקיים וְצִפִּיתָ אֹתָם.

מִמֶּנּוּ – סלוק, הגבלה שמן הארון לא סרים, אבל ממקומם בטבעות סרים כדי לבלוט על הפרוכת שבין קדש הקדשים ובין הקדש, כנאמר ב-
(דברי הימים ב ה,ט): וַיֵּאָרֶכֶּה הַבְּדִים וַיֵּאָרֶכֶּה רָאשֵׁי הַבְּדִים מִן-הָאָרֶץ עַל-פְּנֵי הַדָּבָר וְלֹא יֵרָאוּ הַחוּצָה וְהֵי-יָשֻׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: וַיֵּאָרֶכֶּה הַבְּדִים – זרקא סגול, כעין מוסיף מן הענין על הענין, שהבדים הוזהו קדימה עד למקום העבויים הנ"ל, ולא סרו מן הארון.

שמות תרומה כה,כ: וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשֵׁי כְנָפַיִם לְמַעַל סַכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּרֹת וַיִּפְּנֶיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו אֶל-הַכַּפְּרֹת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרָבִים:

הַכְּרָבִים – תרסא, בתפקיד שיעור, מרמז לנדרש ב-**בבלי סוכה ה,ב** וכן ב-**עירובין** בענין גובה טפח של הכפורת שעל ארון העדות הנדרש מגודל טפח של פני הכרובים. וזאת אחת הדוגמאות בגמרא לקביעה שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני. ראה דרישה מורחבת במאמר א בספר התשע"א.

שמות תרומה כה,כב: וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם

וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מַעַל הַכַּפְּרֹת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרָבִים אֲשֶׁר עַל-אָרוֹן הָעֵדֻת

אֵת כָּל-אֲשֶׁר אֲצַנֶּה אוֹתָךְ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: פ

וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם – מונח זרקא סגול, כעין מוסיף מהענין על הענין

במדבר רבה (וילנא) פרשה יב א"ר אבא בר כהנא כתיב **וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם** וגו' ללמדך שאפי' מה שאחורי הכפורת אינו פנוי מן השכינה,

במדבר רבה (וילנא) פרשה יד אל אהל מועד לדבר אתו למה נאמר לפי שהוא אומר וידבר ה' אליו מאהל מועד שומע אני מאהל מועד ממש ת"ל **(שם תר' כה,בב) וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מַעַל הַכַּפְּרֹת** וגו' אי אפשר לומר מאהל מועד שהרי כבר נאמר מעל הכפרת ואי אפשר לומר מעל הכפרת שהרי כבר נאמר מאהל מועד באיזה צד נתקיימו שני כתובים הללו זו מדה בתורה ב' כתובים זה כנגד זה והרי הם סותרים זה ע"י זה יתקיימו במקומן עד שיבא כתוב אחר ויכריע ביניהן מה ת"ל ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו מגיד הכתוב שהיה נכנס משה ועומד באהל וקול יורד מן השמים כמין סילון של אש לבין שני הכרובים והוא שומע את הקול מדבר אליו מבפנים,

טט – שני כתובים המכחישים זה את זה ובא הכתוב השלישי ומכריע ביניהם. **וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם** – מונח זרקא סגול, מונח מרמז על מספר דרשות בתבנית זרקא סגול. (א) **וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם** מונח זרקא סגול מוסיף על מקום השכינה באהל מועד מבין הכרובים לכל אהל מועד וכולל מאחרי הכפורת. (ב) מוסיף על מקום המועד, שאינו ליד ארון הקדש בקדש הקדשים אלא מגיד הכתוב שהיה נכנס משה וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם מוסיף על מקום המועד, ומצד משה מקום המועד אינו ליד ארון הקדש בקדש הקדשים, אלא בקדש באהל מועד. (ג) **וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם** – מונח זרקא סגול – מוסיף נבואה למשה כמו שהיה בהר סיני. שזה עשוי להלמד בתבנית דומה ממקומות אחרים כגון: **(במדבר נשא ז,טט) וּבָבֵא מֹשֶׁה אֶל-אֶהֱל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתְּךָ ... (במדבר בהע' יא,ז) וַיְנַדְּרֵי וְדַבַּרְתִּי עִמָּךְ שֵׁם**

פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פסקא ב - כי תשא

א' לו הקב"ה, משה לא כשאתה סבור, אלא עשרים קרש בצפון ועשרים קרש בדרום שמונה במערב ואני יורד ומצמצם שכניתי ביניכם למטן, דכתי' **וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם**

ש"ת ציץ אליעזר חלק יד סימן סב

והשם יתעלה הוא אמר למשה על הסדר ההוא והקדים עשיית הארון וכליו לכל, כי הנכבד שבכל המעשה ההוא היה הארון מפני לוחות העדות והתורה הנתונה בו, וגם הכפורת והכרובים שעליו ששם כבוד השכינה שורה כמו שאמר **וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מַעַל הַכַּפְּרֹת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרָבִים**, והוא היה העיקר, וכל שאר הענינים היו תפלים, לכך היה צריך להקדימו בצווי הראשון, ועל אותו הסדר ששמעו משה רבינו הוא שסדרו לבצאל,

אפשר להוסיף עוד דרך

רש"י וְנוֹעַדְתִּי. כשאקבע מועד לך לדבר עמך אותו מקום אקבע למועד שאבא שם לדבר אליך.

• טט - ע"פ **רש"י** התוספת על **שֵׁם** משמעה קביעות מקום הדבור בלי לפרש שוב תמידות מקום הדבור ואולי גם הוספת השפע הנבואי. דומה לנאמר בתבנית טעמים זרקא סגול **במדבר בהעלותך ...** ע"פ דרשות הר"ן תמידות השפע הנבואי אל משה, היינו תוספת השפע.

• **וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ** - קדמא ואולא – סדר קדימות, ארון העדות והכפורת והכרובים הוא היה העיקר לשמיעת הדיבור וכל שאר הענינים תפלים לו

מַעַל הַכַּפְּרֹת – מונח רביעי **מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרָבִים** – פשוט מונח זקף-קטן

אֲשֶׁר עַל-אָרוֹן הָעֵדֻת – טפחא מונח אתנה, רבוי אחר רבוי המצמצם אל ארון העדות שבקה"ק.

• טט - תבנית הרישא זרקא סגול המלמדת על הקביעות ותבנית התיכונה כלל ופרט המלמדת על מקום הישמע דבור ה', יוצרות ביחד כעין בנין אב לענין הכתוב בסיפא **אֵת כָּל-אֲשֶׁר אֲצַנֶּה אוֹתָךְ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**: מונח דרגא תביר טפחא מרכא סלוק

• מונח מרמז לכעין שתי סדרות של דרגא תביר טפחא

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תפנית ההשקפה: אתחן, סלוק = סוף-סוף (נקראים קסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מתקן פשטא – מוציא מפשטא; מראך = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממש; לא ממש; טפחא = טרפא – שני
 משמעות, רבוי מתפשט; מראך טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מראך תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מראך טפחא – קבוצה שההלכה
 הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
 רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשיש' – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
 דרוש בפסוק שיעור, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

- אפשר כי סדרה אחת של דרגא תביר טפחא מרמז לקבוצת פרטים קשורים שעל כל אחד חל תוכן **אַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** - מראך סלוק, אלו הצווים אל-בני ישראל,
- אלא שידוע שחלק מדברי ה' נועד למשה בלבד ולא העבר ממנו **אַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** – לכן אפשר כי הסדרה השניה דרגא תביר טפחא מרמזת לדברי ה' שנועדו למשה רבינו בלבד.
- מונח דרגא תביר טפחא ירמז אל "וקול יורד מן השמים כמין סילון של אש לבין שני הכרובים" ומצמצם מאד כדי שמשה רבינו יהיה שומע את הקול מדבר אליו מבפנים
- מונח דרגא תביר טפחא ירמזו אל פעמיים סדר הצווים למשה ועל אותו הסדר ששמעו משה רבינו הוא שסדרו לבצאל,

שמות תרומה כה,כה: וְעִשִׂיתָ לָּו מִסְגֶּרֶת טַפַּח סָבִיב
וְעִשִׂיתָ זֶר-זָהָב לְמִסְגֶּרֶתוֹ סָבִיב:

בבלי סוכה ה,א אלא כפורת טפח מנלן? - דתני רבי חנינא: כל הכלים שעשה משה נתנה בהן תורה מדת ארכן ומדת רחבן ומדת קומתן. כפורת מדת ארכה ומדת רחבה נתנה, מדת קומתה לא נתנה. צא ולמד מפחות שבכלים, שנאמר (שמות כה,כה) **וְעִשִׂיתָ לָּו מִסְגֶּרֶת טַפַּח סָבִיב**, מה להלן טפח - אף כאן טפח.

תלמוד ירושלמי מסכת שבת פרק א דף ב טור ד /ה"א רבי זעירא בעי מניין לכפורת שהוא טפח תנא רבי חנניה בר שמואל כל הכלים שהיו במקדש נתנה התורה מידת ארכו ורוחבו ונתנה שיעור קומתן חוץ מן הכפורת שנתנה התורה מידת אורכה ורחבה ולא נתנה שיעור קומתו' תלמידיה מכלי קטן שבמקדש **וְעִשִׂיתָ לָּו מִסְגֶּרֶת טַפַּח סָבִיב** מה כאן טפח אף כאן טפח או אינו אלא **וְעִשִׂיתָ זֶר-זָהָב לְמִסְגֶּרֶתוֹ סָבִיב** מה כאן כל שהוא אף כאן כל שהוא

בבלי מנחות צו, ב ... והאיכא מסגרתו! כמאן דאמר מסגרתו למטה היתה. ולמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה, פרקודי הוה מפרקדא, ולחם בגויה דשלחן הוה יתיב; כדתניא, ר' יוסי אומר: לא היה שם סניפין, אלא מסגרתו של שלחן מעמדת את הלחם, אמרו לו: מסגרתו למטה היתה. אמר ר' יוחנן: לדברי האומר מסגרתו למטה היתה, טבלא המתהפכת טמאה; לדברי האומר מסגרתו למעלה היתה, טבלא המתהפכת תיביע לך.

רש"י בבלי מנחות צו,ב והאיכא מסגרתו - דגובה טפח דכי מסדר לחם עלה הווי ט"ז טפחים.
למטה היתה - ד' דפין רחבין טפח קבועים על צידיהן ולא על רחבן כגובה ד' רגליו של שלחן לד' רוחות והיה דף השלחן העליון מונח על אותן דפין כעין כסוי כשרוצה נוטלו משם שלא היה קבוע עליהם.
פרקודי מפרקדא - כעין פרקדן שלא היתה זקופה בשוה אלא משופעת ונוטה כלפי חוץ ואין הלחם סדור עליה.
כדתניא - דאיכא למאן דאמר דמסגרתו למטה היתה קבוע ברגלים אבל דף העליון היה חלוק משני צידין ואין לו בית קיבול. **טבלא המתהפכת -** שיכולים להשתמש בצד זה כמו בצד זה שחלקה היא משני צדדיה.

וְעִשִׂיתָ - קדמא מלמד ממסגרת השולחן הנמנה בסוף הכלים על כפורת ארון הקדש הקודמת לו.
לָּו מִסְגֶּרֶת טַפַּח - מראך תביר טפחא, קבוצת פרטים קשורים שלא ממש חל עליהם **סָבִיב** – אתחן, **רש"י** (כה) **מסגרת -** כתרומה: "גדנפא". נחלקו חכמי ישראל בדבר (מנחות צו,ב); יש אומרים: למעלה היתה סביב לשלחן, כמין לבזובזין שבשפת שלחן שרים, **יש** אומרים: למטה היתה תקועה מרגל לרגל בארבע רוחות השלחן, ודף השלחן שוכב על אותה **מסגרת. ועשית זר זהב למסגרתו -** הוא "זר" האמור למעלה (לעיל,כד), ופירש לך כאן שעל המסגרת היתה.

תוספתא מנחות (צוקרמאנדל) פ"א הלכה ו
 ארבע סניפין של זהב דומין לדקרין היו שם שבהן היו סומכין את החלה מפני שדומות לספינה כדי שלא תהא רוקדת ר' יוסי אומר לא היו שם סניפין אלא גובה היה לשולחן טפח שני ועשית לו מסגרת טופח סביב אמרו לו והלא אין מסגרת אלא מן הרגלים:
פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) שמות פרק כה
כה) וְעִשִׂיתָ לָּו מִסְגֶּרֶת טַפַּח. מסגרתו למעלה היתה, כדברי ר' יהודה:

טט – למאן דאמר כי המסגרת למטה היתה תקועה מרגל לרגל בארבע רוחות השלחן, ולכן אינה סביב מלא כי הרגלים בפנינות. למאן דאמר מסגרת למעלה מפרש רש"י **במנחות צו,ב** דף העליון היה חלוק משני צידין ואין לו בית קיבול. אז גם אין המסגרת סביב!!! ואפשר עוד לומר כי לטבלת השולחן היתה מוצמדת מתחתיה מסגרת שהשאירה מקום בכל פינה לרגלי השולחן, כך שכאשר הניחו הטבלה על הרגלים לא היה לה אפשרות לזוז (ראה אוצר מפרשי התלמוד סוכה ה) והיא עשויה להיקרא מסגרת מלמעלה. בנוסף היתה מוכרחה להיות מסגרת בין הרגלים למטה מהמסגרת הצמודה לשולחן או במקביל לה כששתיהן בחצי עובי הרגליים כי רק כך עמדו הרגליים שלא מוצמדים לטבלה. מסגרת הרגליים עשויה להיקרא מסגרת מלמטה. מבנה כזה גם נתן חוזק לרגליים בהם היו קבועות טבעות למוטות נשיאת השולחן. שתי המסגרות לא היו סביב מושלם כי הניחו מקום לרגלים בפנינות.

שמות תרומה כז,ט: לְכָל-כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן בְּכָל-עֲבֹדָתוֹ וְכָל-יְתֻדָּתָיו וְכָל-יְתֵדֵת הַחֹצֵר נְחֹשֶׁת: ס
הַמִּשְׁכָּן - זקף-קטן בתפקיד שתיים כפ' **רש"י** (ט) **לְכָל-כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן** - שהיו צריכין לו (טט – א) להקמתו (טט – א) ולהורדתו, כגון מקבות לתקוע יתדות ועמודים. ולא כלי עבודות המשכן.

רש"י (ט) ... **יְתֵדֵת -** כמין נגרי נחשת עשויין ליריעות האהל ולקלעי החצר, קשורים במיתריהם סביב סביב בשפוליהן, כדי שלא תהא הרוח מגביהתן. ואיני יודע אם תוחבן בארץ, או קשורין ותלויין, וכובדן מכביד שיפולי היריעות שלא ינועו ברוח. (תרי"ק): ואומר אני, ששמך מוכיח עליהן שהן תקועין בארץ, ולכך נקראין 'יתדות', ומקרא מסייעני: "אוהל כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח" (יש' לג,כ).

וְכָל-יְתֻדָּתָיו - מקף בתפקיד רב-מצב, עבור קלעי החצר ומכאן לכל מחיצה: (טט – א) ואיני יודע אם תוחבן בארץ, (טט – א) או קשורין ותלויין, וכובדן מכביד שיפולי היריעות שלא ינועו ברוח.

והתוצאה ההלכתית נלמדת ב-**נקודות משיחות הקדש, לקוטי שיחות ו' האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן זצ"ל** עמ' 166 ואיני יודע אם תוחבן בארץ, או קשורין ותלויין, (רש"י (כז,ט)) לספק זה יש גם נפקא מינה להלכה. דהנה, מלאכת בנין אסורה בשבת מן התורה רק בבנין של קבע. ומאחר שכל הלאכות שבת נלמדות ממלאכת המשכן, נקבע הגדר של 'בנין קבע' על פי בנין המשכן. ולפי זה: (טט – א) לפי הצד הראשון, האסור של בניית אהל בשבת מן התורה חל דוקא על בניית אהל באופן של 'תחובין'; (טט – ב) ואילו לפי הצד השני, די בכך שהאהל חזק ואינו מתנענע ברוח.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אֲתָנָה, סִלְקָה – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנָה – רבויה; מוֹנֵךְ פִּשְׁטָא – מוציא מפשט; מִרְכָּא = מאריך; רבויה; דִּרְגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק; מַעֲשֵׂה, לא ממש; טַפְסָא = טרָאָא – שני משמעות, רבויה מתפשט; מִרְכָּא טַפְסָא – קב"ש שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דִּרְגָא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַפְסָא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מִקְף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סִסְק – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זִרְקָא סִגְל – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְף-קִטְן – 2; זִקְף-גִּדּוּל – 3; רִבֵּע – 4; ... זִקְף-קִטְן ... זִקְף-קִטְן בחצי ספוק – הקיש; השלישית: (קִדְמָא – סדר קדימות; אִזְלָא = גִּרֵשׁ = גִּרֵשׁ – יוצא מהענין; קִדְמָא וְאִזְלָא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות ד' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קִטְנָה = תִּרְסָא – דרוש בפסוק שער, מִחִצָּה; תְּלִישָׁא-גִּדּוּלָה = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מִחִצָּה; פִּר – דרוש מתפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.5 שמות תרומה כה,א (התשע"ה)

שמות תרומה כה,כ:

וְהָיוּ הַכְּרֹבִים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַל סַכְכֵּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּפֹת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו אֶל-הַכַּפְּפֹת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרֹבִים:

וְהָיוּ הַכְּרֹבִים – מונח תרסא, כעין שני טעמי תרסא, מרמז לנדרש ב-**בבלי סוכה ה,ב** ... וכתוב (שמ' תר'כ,ג) **וְהָיוּ הַכְּרֹבִים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַל סַכְכֵּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּפֹת**. קרייה רחמנא סככה למעלה מעשרה.

(א) תרסא בתפקיד שיעור, מרמז לנדרש ב-**בבלי סוכה ה,ב** וכן ב-**עירובין** בענין גובה טפח של הכפורת שעל ארון העדות הנדרש מגודל טפח של **פְּנֵי הַכְּרֹבִים**. וזאת אחת הדוגמאות בגמרא לקביעה שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני.

ראה דרישה מורחבת במאמר א בספר התשע"א, ראה **בבלי סוכה ה,ב** שבו פסוק זה מלמד שיעור טפח של גובה כפורת וזוהי לר' מאיר גובה ארון העדות עשרה טפח. היות ושכינה לא ירדה מתחת לגובה הכפורת מזה למדו שברשות הרבים מעל עשרה טפחים הוא מקום פטור.

(ב) תרסא בתפקיד שיעור גובה של עשרה טפחים בין קצות כנפי הכרובים למעלה ובין הכפורת שעליה עמדו הכרובים, ומהמלים **סַכְכֵּים בְּכַנְפֵיהֶם** למדו לגובה הנמוך ביותר של סוכה של עשר טפח. **בבלי סוכה ה,ב** מסיקה ע"י השוואה לגובה קצות כנפי הכרובים שעשה שלמה המלך בבית ראשון ושהם היו בשליש גובה הבית, לכן גם במשכן קצוות כנפי הכרובים היו בגובה שליש המשכן. המשכן גובהו 10 אמה = 60 טפח, שליש מזה עשרים טפח, והיות וקודם נדרש כי גובה ארון וכפורת עשרה טפח, לכן נותר עוד עשרה טפח לשליש גובה המשכן. וע"פ תבנית הטעמים המקור למעשה שלמה הוא כאן. יש להעיר שיש דעה שקדש הקדשים גובהו 20 עשרים אמה ולא שלוששים, ואז להסביר כי כרובי שלמה הם בשליש גובה הקדש ולא קדש הקדשים. לפי הדעה של עשרים אמה, הבית הראשון היה קצת פחות מאחד עשרה נפחי משכן, ולכן שלמה הוסיף עשר מנורות ועשרה שולחנות.

סַכְכֵּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּפֹת – מהפך פשטא זקף-קטן, שתי דרשות (א) **לְמַעַל סַכְכֵּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּפֹת** – רביעי ... זקף-קטן בתפקיד כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, שסיכוך הסוכה יהיה בגובה שהוא למעלה מעשרה טפחים.

(ב) ללמד שבמקדש בברכת כהנים כפי הכהנים יהיו למעלה מראשיהם. קישור הפסוק לברכת כהנים נמצא בין היתר ב-**פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרשת תרומה פכ"ה, סימן כ וְהָיוּ הַכְּרֹבִים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַל**. הכרובים האלה יהיו פורשים כנפים למעלה, ולא של בית עולמים, כי הכרובים שעשה שלמה היו פורשים כנפים מקיר הדביר לקיר הדביר, שנאמר כנף הכרוב האחד נוגע בקיר מזה, ואלו הכרובים: **סַכְכֵּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּפֹת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו**. כגון כפי הכהנים בשעה שעולין לברך את ישראל: **אֶל-הַכַּפְּפֹת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרֹבִים**. שלא יחזירו פניהם זה מזה: **אִישׁ אֶל-אָחִיו**. להראות לישראל חיבה יתירה שהקב"ה חיבבם:

כנפי הכרובים שהיו שעל ארון הברית היו מעל ראשיהם ואפשר כי פסיקת ה-**רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פ"ד, ה"ט** קשורה לכך בפסוק: כיצד ברכת כהנים במקדש, הכהנים עולין לדוכן אחר שישלימו הכהנים עבודת תמיד של שחר, **וּמַגְבִּיהִין יְדֵיהֶם לְמַעַל עַל גְּבֵי רִאשֵׁיהֶן** ואצבעותיהן פשוטות, חוץ מכהן גדול שאין מגביה ידיו למעלה מן הציון, ... **בית יוסף אורח חיים סימן קכח** ומגביהין ידיהם כנגד כתפיהן. משנה סוטה (לח). במדינה כהנים נושאים את ידיהם כנגד כתפיהם ובמקדש על גבי ראשיהם ופירש רש"י טעמא מפני שבמקדש מברכין את העם בשם המפורש ושכינה למעלה מקשרי אצבעותיהם (טט - כעין שכינה מעל כנפי הכרובים):

דברי הימים ב ג,י: וַיַּעַשׂ בְּבֵית-קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים כְּרֹבִים שְׁנַיִם מַעֲשָׂה צִעְצְעִים וַיִּצְפּוּ אֹתָם זָהָב:
דברי הימים ב ג,יג: כְּנָפֵי הַכְּרֹבִים הָאֵלֶּה פְּרָשִׁים אֲמֹת עֶשְׂרִים וְהֵם עֹמְדִים עַל-רִגְלֵיהֶם וּפְנֵיהֶם לְבַיִת: ס

בבלי בבא בתרא צט,א ... רבי יוחנן ור' אלעזר, חד אמר: (שמ' תר'כ,ג) **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו**, וחד אמר: (דב'י ב ג,יג) **פְּנֵיהֶם לְבַיִת** (בכרובים שעשה שלמה בבית ראשון). ולמ"ד **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו**, (איך ירש) הא כתיב: (דב'י ב ג,יג) **פְּנֵיהֶם לְבַיִת!** לא קשיא: כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום. ולמ"ד (דב'י ב ג,יג) **פְּנֵיהֶם לְבַיִת**, הא כתיב: (שמ' תר'כ,ג) **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו!** דמזדדי אצדודי; דתניא, אונקלוס הגר אמר: כרובים (דב'י ב ג,יג) **מַעֲשָׂה צִעְצְעִים** הן, ומצודדים פניהם כתלמיד הנפטר מרבו.

ולמ"ד **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו**, (איך ירש) הא כתיב: (דב'י ב ג,יג) **פְּנֵיהֶם לְבַיִת!**

וּפְנֵיהֶם – טפחא כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **אִישׁ אֶל-אָחִיו**

אֶל-אָחִיו – מקף כרב-מצב (א) בזמן שישראל עושין רצונו של מקום (ב) בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום

אֶל-אָחִיו – אתנח מגביל הכתוב **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו** למצב (א) ואז **וּפְנֵיהֶם** – טפחא כפותחת טפח להתאפיין (כאן להוות יחידה אחת) עם הכתוב אחריה **אִישׁ אֶל-אָחִיו** ועל כך כתב דף על הדף ס"ת **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו** שלו"ם, שכשאחד מדבר עם השני בא שלום, והוא אחד משמותיו של הקב"ה כמו שאחז"ל (שבת י,ב)

וּפְנֵיהֶם – טפחא כטעם מפסיק, מתאים למצב (ב) שאז (דב'י ב ג,יג) **וּפְנֵיהֶם לְבַיִת רש"ב"ם** ... וכשאין עושין הופכין פניהם לבית דרך נס.

ולמ"ד (דב'י ב ג,יג) **פְּנֵיהֶם לְבַיִת**, הא כתיב: (שמ' תר'כ,ג) **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו!**

אֶל-אָחִיו – מקף כרב-מצב של דמזדדי אצדודי; (א) קצת פונים זה לזה (ב) קצת פונים אל הבית

וע"פ רבינו גרשום **בבלי בבא בתרא צט,א** מסתכל ולא מסתכל ... דמזדדי אצדודי. שהיו פונים זה לזה ולא כל כך כי אם כתלמיד הנפטר מרבו שחוזר לאחוריו ומסתכל ולא מסתכלו כל כך:

אֶל-הַכַּפְּפֹת – קדמא זקף-קטן במלים מחוברות במקף, כעין מידה מוקדם שהוא מאוחר בענין, גם יכול להיות בתפקיד מידה י"ב של ר' ישמעאל ... דבר הלמד מסופו. כגון ללמוד מ-**פְּנֵי הַכְּרֹבִים** שעליהם יש הלכה למשה מסיני ששיעורם טפח, לעובי (גובה) הכפורת שיהיה טפח אחרי שירקעו ממנה את הכרובים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמתית – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערה: אתחנן, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קוסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי: מוקד פשטא – מוציא מפשט: מרא = מאריך, רבוי: דרנא – מצרף: תביר – מחלק: ממעט, לא ממש: טפא – טרנא – שני
משמעות, רבוי מתפשט: מרא טפא – קב' שעשויה לגדול, תור רבות, מכל מקום: דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטית, מרא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטית; תביר מרא טפא – קבוצה שההלכה
היא רק על חלק מפרטית; מנח – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ספן ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגל – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3;
רביע – 4; זק-קטן ... זק-קטן בחצי ספוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; זרנא – גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – מלמד) דרוש בפסוק כענין חלק מ"ג מדות דש' ירמיה' דמשמעל; תלש-קטנה – תרסא –
דרוש בפסוק שער, מוציא; תלש-גדולה – תישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

יהוה – בהוויתם, תכונתם המוקדמת היא **אֱלֹ-הַכַּפְפֹּרֶת יְהוָה פְּנֵי הַכְּרֻבִים** – להראות כי בשורש עם ישראל עושים רצונו של מקום, בלשון בעל התנאי אהבה מסותרת לדבוק בה'.

יהוה – טפחא, כמשנה משמעות, לומר שזה נגד הוויתם יהיה פני הכרובים פונים אל הבית מפני שאין ישראל עושים רצונו של מקום נגד הוויתם ולעתיד לבוא יתגלה דבקות מלאה בה' ולא רק באהבה מסותרת.

פְּנֵי הַכְּרֻבִים – מרא סלוק, רבוי והגבלה. רבוי ללמד על חיות המרכבה, מקור אפשרי לכרובים שעשה שלמה המלך, הגבלה שרק כרובי ארון הברית וכרובי שלמה הם כעין הכרובים של המרכבה, אבל לא עושים כרובים אחרים לקיים (**שמי יתרו כג**), לא-יהנה-לך אלהים אחרים על-פני: (לא לעשות כעין חיות המרכבה) וכן (**שמי ית כג**), לא תעשוני אתי אלהי קסף ואלהי זָבָב לא תעשו ליכם: (**רש"י**) (כ) לא תעשוני אתי – לא תעשוני דמות שמי המשמשין לפני במרום אלהי קסף (ראה מכיל' יתרו בחדש י). אתי אלהי קסף – בא להזהיר על הכרובים שאתה עושה לעמוד אתי, שלא יהיו של קסף, שאם שניתם לעשותם של קסף הרי הם לפני כאלהות (ראה שם). ואלהי זָבָב – בא להזהיר שלא יוסיף על שְׁנַיִם, שאם עשית ארבעה, הרי הם לפני כאלהי זָבָב (ראה שם). לא תעשו ליכם – שלא תאמרו: הריני עושה כרובים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות כדרך שאני עושה בבתי עולמים, לכך נאמר: לא תעשו ליכם (ראה שם).

האם יש קשר בין כרובי ארון הברית ובין אריות מגולפים על ארון הקודש או רקומים על הפרוכת בבית הכנסת (מקום תפילה) דף על הדף בבלי בבא בתרא צא, א ... בשו"ת משיב דברים להגאון ר"ג ליטש - רוננבזים זצ"ל (יו"ד סי' קה) כותב: ע"ד שאלתו בענין האריות שעומדים בבית הכנסת לנוי ולהדר, ומעמדם בזה האופן הלוחות עומדים ממעל לארון הקודש וסביב להם חוגים שתי האריות, בפניהם אל הבית ואחוריהם אל הלוחות, ... וראיתי בספר מחנה חיים ח"ב יו"ד סי' כ"ט שחפש ומצא איהו טעם להעמדת האריות וכתב שם שהם סימן לכרובים שציוה הקדוש ברוך הוא להעמיד אצל הארון שבו הלוחות ושיה' פְּרָשֵׁי כְּנָפַיִם לַמַּעֲלָה עפ"י הטעם הרבינו בחיי בשם הרמב"ם בפ' תרומה דזה מראה על אמונת הנבואה שהיא עיקר ותורה"ק תורה מן השמים, והוא א' (עיקר שמי) מ"ג עקרים. ולפי"ז אם המה רומזים על הכרובים בודאי צריך שיהי' העמדתם כ-פְּנֵי הַכְּרֻבִים שהי' פְּנֵיהֶם אֵישׁ אֶל-אָחִיו ובהאי הנשאל הי' צריך אולי להפכם ממה שהם עכשיו עומדים ופשוט. אבל לדעתי בכונן לא העמידו הרבנים כשהי' בונים הביהכנ"ס הנהו אריות איש אל אחיו אלא שינו להפוך להראות כי אין האריות רמז אל הכרובים.

אֱלֹ-הַכַּפְפֹּרֶת יְהוָה פְּנֵי הַכְּרֻבִים - **הַכְּרֻבִים** – סלוק בתפקיד הגבלה, בצווי ה' רק במשכן ובמקדש עשו כרובים שבהוויתם פונים זה לזה להראות חיבת ישראל למקום. כדי להדגיש שאין האריות מייצגים הכרובים, עושים אותם בפניהם אל הבית ואחוריהם אל הלוחות.

תיקוני זוהר תקונא שבעין דף קכח עמוד א (תה"ז) סימן צח (צט) לפי החלוקה של תה"ז מעלות הסולם, הרב ברנדווין יהודה צבי (הסברים בעזרת (א) מתוק מדבש (ב) מעלות הסולם, הרב ברנדווין יהודה צבי (אוצר החכמה ע' רעא), (צט) ... (שמי תר כהג), והנוי הכרובים פְּרָשֵׁי כְּנָפַיִם לַמַּעֲלָה סְכָכִים כְּכֹנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְפֹּרֶת דא כפורתא דעינא (זו כפורת העין שהוּא כנגד מידת) היסוד שהוא שביעי לבינה, לכן כולל שבעה גלדי (קרומי) העין). תלת גוונין דעינא (לעין שלושה צבעים) אינון (שהם: לכן סוד השם) אהי"ה (שבכחך, ריוק סוד השם) יהו"ה (שבתפארת, תכלת סוד השם) אדנ"י (שבמלכות והם סוד) כָּלָל וּפְרָט וּכְלָל ואינון (וג' שמות אלו הם כנגד (א) יתודא (טט) – ע"ם מעלות הסולם, אפשר בתפילה או מצוה שאומרים לשם ייחוד ...) (ב) ברכה (טט) – אפשר בתפילה שהיא במקום עבודת קרבנות או מצוה שאומרים ברוך אתה) (ג) קדושה (בתפילה אדנ"י שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך) (אוצר גי' הרי"ר פאלוך זצ"ל ר"ת יב"ק) וסימן (תהלים כג), יְעַנְנוּ בְּיוֹם-קָרְאָנוּ (להורות מי שיגרום למעלה ייחוד ברכה קדושה, יענו אותו מן השמים) טט – שיקבלו תפילתו, ע"פ 'דרשות תהלים' אימתי (תה' קמה יח) קְרֹב ה' לְכָל-קָרְאָיו ומקבל תפילתם? לִכָּל אֲשֶׁר יִקְרְאוּהוּ בְּאָמְתָּה – שזנהרים במדת האמת וגו'. הובא (שמי בשלח יגכ), וַיִּתְּנֵנוּ בְּאָמְתָּה – ואיתות אמ"ת)) דהכי סליק חושבן תלת שמהן אלין כחושבן יב"ק. (ועתה מפרשים כי) אהי"ה (סוד) כתר (שכולל כל הספירות תחתיו והוא) עלאה (עליון מכולם והוא שורש גוון הלבן שבעין שהוא כותר ומקף כל גווי העין), יהו"ה (הוא סוד) עמורא דאמצעייתא (תפארת שבעמוד האמצעי שהוא המידה) האמצע בין הספירות דהיינו שאוחז מן הכתר עד המלכות שהוא שורש גוון ירוק שבעין, כגוון האמצעי שבעין), אדנ"י (הוא סוד) שכנינתא תתאה (השכינה התחתונה שהיא שורש גוון תכלת של העין וכוללת כל ספירות האצילות). ... (רמ"ק, הגר"א, כ"מ)) כיצד (שמי תר כהג), והנוי הכרובים פְּרָשֵׁי כְּנָפַיִם לַמַּעֲלָה מלמד על כולל פרט וכלול? (לפי ההסבר על תיקון ע' זה לא המידה מ"ג מידות בעלת ההגדרה הזאת, אלא אם נאמר כי הכלל בתראה המשפיע לבי"ע, וע"י היחוד, הברכה והקדושה שישאל עושים מלמטה וזה ממשך ברכה לעליונים).

פְּרָשֵׁי כְּנָפַיִם – קדמא ואזלא, מלמד בכעין כלל ופרט וכלל על סדר היכללות והשתלשלות מסוים. **לַמַּעֲלָה** – רביע, רמז לשמות ה' בעלי ארבע אותיות, רמז לארבע כנפיים בסה"כ לשני כרובים, וב-תקוני זוהר תיקון ע' (סעיף צח) לפי החלוקה של מעלות הסולם נאמר כנפי העין ושני כרובי העין הם כנגד ארבע כנפיים לכל חיה, ובאלו ארבעה גווי העין מאירות ארבע אותיות הוי"ה, ובארבע כנפי העין מאיר שם אדנ"י, זה הוא (קהלת ה), קַי גָּבַהּ מֵעַל גְּבַהּ שֹׁמֵר וּגְבַהֵיהֶם עָלֵיהֶם: אלין אינון יהו"ה אהי"ה אבא ואימא.

וְהַנּוּי הַכְּרֻבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפַיִם – גי' ר"ת ו' ה' פ' כ' עולה יא"ק (אוצר הגי' הרי"ר פאלוך זצ"ל ר"ת ארץ ישראל קדושה) עם הכולל של הגי' עולה יב"ק ר"ת יְעַנְנוּ בְּיוֹם-קָרְאָנוּ (תהלים כג) ה' הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יְעַנְנוּ בְּיוֹם-קָרְאָנוּ פ: (ע"פ אוצר הרי"ר פאלוך זצ"ל גי' ר"ת (תהלים כג), יְעַנְנוּ ה' בְּיוֹם צָרָה עולה יב"ק)

וְהַנּוּי הַכְּרֻבִים – ר"ת ו"ה כמו ר"ת (בר' א,א) ו'את הארץ, רמז לשפע היורד ל-ארץ ישראל קדושה (לע"ל יא"ק) וממנה מתפשט לכל הבראיה שהיא חומר והנקראת ארץ. אפשר קשר לשם אדנ"י שבמלכות המקבל כל ההארות וההשפעות העליונות כדי להשפיע לתחתונים. רמבין שמות פכה"ה ... תוכל לדעת כי ראוי להם שיהיו פְּרָשֵׁי כְּנָפַיִם לַמַּעֲלָה, (טעם רביע מרמז) כי הם (כעין נושאים) כסא עליון (שהוא כעין ארבע דברים) וסוככים על העדות שהיא מכתב אלהים (להלן לב, טז). וזה טעם ולתבנית המרכבה, כי הכרובים שראה יחזקאל נושאים הכבוד תבנית לכרובים שהם כבוד התפארת והכרובים אשר במשכן ובמקדש תבנית להן, (במראה מרכבה שניה, שראה יחזקאל, היו חיות בעלות ארבע כנפיים) רבינו בחיי שמות פרק כה ... ועוד אפשר לפרש כי הארון ירמוז לגן, ושני לוחות שבו, הלוח האחד יש מצות שכליות, והלוח השני מצות גופניות, כנגד עץ החיים ועץ הדעת, וכפרת רמז לערבות, הוא הרקיע העליון הזך המכסה כל שאר רקיעים, והכרובים שעל הכפרות רמז למלאכים שלמעלה מערבות שהנבואה יוצאה מביניהם לכל שאר הנביאים, והנוי הכרובים פְּרָשֵׁי כְּנָפַיִם לַמַּעֲלָה, לקבל שפע מאת הבורא יתברך שנובאותו של משה בלא אמצעי ובא לו הדבור ממנו לבין שני הכרובים.

וְהַנּוּי הַכְּרֻבִים – תרסא בתפקיד מחיצת מקור הנבואה, קדמא ואזלא של פְּרָשֵׁי כְּנָפַיִם מלמדת על סדר ירידת הנבואה לשאר הנביאים לַמַּעֲלָה – ממלאכים שלמעלה מרקייע ערבות

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתחנן, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מחקר פשוט – מוציא מפשט; מרא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפא = טרף – שני משמעות, רבוי ממשע; מרא טפא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרא טפא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סק' – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – הקש; השלישית – קדמא – סדר קדמות; אלא – גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואילא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות ד'ר' ששמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מציאה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מציאה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.6 שמות תרומה כה,א (התשע"ו)(בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תרומה כה,א: ונתת את-הכפֿורת על-הָאָרֶץ מלמעלה וְאֶל-הָאָרֶץ תתן את-העֶדֶת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ:

על פסוק (שמ' תר' כה,א) יש דעות אחדות מה מלמדנו. כמסקנה מהן בשילוב תבניות טעמי המקרא מוצע לומר (א) הוא המשך מהפסוק הקודם ולהלן יוסבר הדבר; ומלמד על הבנת דבר ה' בנבואה ובחכמת התורה (ב) הוא משל בארץ המלמד על הנמשל בשמים; ובטוי למאמר [מדרש ילמדנו (מאן) ילקוט תלמוד תורה - פרשת נשא] א"ר שמואל בשעה שברא הב"ה את העולם נתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים כשם שיש לו בעליונים.

עתה נבוא לפרט את התמצית הנ"ל:

(א) ממשיך מהפסוק הקודם שעסק רק בכפורת ומלמד על השילוב בין הארון בין הכפורת ובין העדות (לוחות הברית השניות, וגם הראשונות (למאן דאמר שגם הם נתנו בו) וספר התורה שכתב משה רבנו בשנה הארבעים ליציאת מצרים, פרשת וילך.

דעה אחת עוסקת בתכלית הרוחנית של הכפורת הארון והעדות.

וְנָתַתְּ אֶת-הַכִּפֹּרֶת עַל-הָאָרֶץ – דרגא תביר טפא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא הכפורת הארון והעדות. שעל כל אחד הלה אותה הלכה או ענין, או שכולם מצטרפים לענין אחד. מוצע שיש ללמוד בין לרש"י האומר שהכפורת והארון כלים נפרדים, ובין לרמב"ן האומר שהכפורת והארון הם כלי אחד, הענין הוא, שרק כאשר שלושה הדברים נמצאים ביחד מושגת התכלית שלהם. והתכלית (ע"פ רבינו בחיי וספורנו ב- (שמ' תר' כה,ב)) היא קבלת נבואה מה' ע"י הנביאים והכהן גדול, ו- [ספורנו] ב- (שמ' תר' כה,ב) הביא שהתכלית להביט אל האלהים כנאמר ב- (ירמיהו ט,בג) **הַשִּׁפְלָה יִדְעֶה אוֹתִי**, היינו ע"י חכמת התורה שהיא העדות הנתונה בארון. ובין דברי [ספורנו] נאמר כי כדי להגיע להבנת דבר ה' בשכל האנושי צריך ללמוד כללים המופשטים מחומר "להשכיל ולדעת את בוראו כפי האפשר, וזה יעשה בהביט נפלאות מתורתו המורות במופת פלאות מעשיו ודרכי טובו. כי אמנם מהות הדבר וצורתו תִּדְעֶה לנו מצד פעולותיו, וזה יקרה לשכל האנושי כשישכיל ממצייאות הכפורה איתברך את האפשר אצל,

וממשיך [ספורנו] ב- (שמ' תר' כה,א) **וְנָתַתְּ אֶת-הַכִּפֹּרֶת עַל-הָאָרֶץ מלמעלה וְאֶל-הָאָרֶץ תתן את-העֶדֶת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ**: כי אמנם הבטת השכל והמצאתו הכללים והפשיטו אותם מחומר, וכן קבלתו כשיקבלם לעשותם קנין, הנה כל זה יעלה לו באמצעות העיון וההכנות המעשיות. אם כן יושג כל זה בהביט אל העדות אשר בארון אשר עליו הכפורת, כי אמנם בעדות שהם הדברות נמצאים כללי החלק העיוני והמעשי. ובוה יעד:

מלבי"ם שמות רמזי המשכן ... ואמר שנית (שמ' תר' כה,א) **וְנָתַתְּ אֶת-הַכִּפֹּרֶת עַל-הָאָרֶץ מלמעלה וְאֶל-הָאָרֶץ תתן את-העֶדֶת** שתחלה אמר זה להורות איך ישפיעו למוד התורה ע"י המקבלים אותה שיביאו את הבדים בטבעות היינו שיראו וישמעו ויקבלו דברי ה' ויכינו א"ע אליה ועי"כ יהיו למודי ה' וה' יקבע תורתו בלבם ויתן את העדות אל הארון, ופה באר ההשפעה הבאה מלמעלה שע"י שיאירו המאורות העליונים השמש והירח ויגיהו אורם אל הכפורת יתן את העדות, ומפרש שזה יהיה ע"י שאועד (שמ' תר' כה,ב) **לְךָ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אִתָּךְ וכו'**,

(שמ' תר' כה,א) **וְאֶל-הָאָרֶץ תתן את-העֶדֶת** – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים (אתנה סלוק), דבר החוזר וקורה, הקש. ע"פ רמב"ן ארון העדות עם הכפורת והכרוכים שעליה הם בעולם הזה כעין ההתגלות הרוחנית של המרכבה האלקית הנקרא גם כסא הכבוד המשך בכרובים פורשי כנפיים. הקב"ה צמצם עצמו בה וירד בה על הר סיני וממנה דבר אל משה ובני ישראל במתן תורה. גלוי השכינה באהל מועד, ואחר-כך במקדש לכהן גדול בכל יום כפורים בקדש הקדשים הם המשך גלוי שכינה בהר סיני, המשך החוזר וקורה בכל יום כפורים. יתכן שגלוי שכינה זה נמצא במקדש כל השנה אלא שביום הכפורים זהו גלוי יותר נעלה. הנביא יחזקאל ראה בנבואתו כעין מעשה מרכבה שירד והתגלה על הר סיני.

(א) ה' בצמצום עד אין סוף ירד במרכבה האלקית הרוחנית, כסא הכבוד על הארץ בהר סיני, כפי רמב"ן (שמ' תר' כה,א) **וְאֶל-הָאָרֶץ תתן את-העֶדֶת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ**: כדי שיהיה לי כסא כבוד, כי אני אֶעֱדֶךָ לך שם ואשכך שכינתי עליהם, ... בעבור שהוא על ארץ העֶדֶת.

והנה הוא כמרכבה אשר ראה יחזקאל,

(ב) והכרובים אשר במשכן ובמקדש – (הם) תבנית הכרובים שראה יחזקאל נושאים הכבוד - תבנית לכרובים (העליונים) שהם כבוד ותפארת, (ג) הגעת הנבואה למשה במשכן כמו שהיה בהר סיני,

רמב"ן (שמ' תר' כה,א) וְאֶל-הָאָרֶץ תתן את-העֶדֶת - לא ידעתי למה נכלל, שהרי כבר אמור (שמ' תר' כה,ב) **וְנָתַתְּ אֶת-הַכִּפֹּרֶת עַל-הָאָרֶץ מלמעלה** (שמ' תר' כה,ב) **וְנָתַתְּ אֶת-הָאָרֶץ אֶת-העֶדֶת**: ויש לומר שכל ללמד, שבעודו ארון, בלא כפורת, יתן תחלה העדות לתוכו, ואחר כך יתן הכפורת עליו; וכן מצינו כשהקים המשכן, נאמר (שמ' פק' מ,ב) **וַיָּתֵן אֶת-הַעֶדֶת אֶל-הָאָרֶץ**, אחר כך (שם) **וַיָּתֵן אֶת-הַכִּפֹּרֶת עַל-הָאָרֶץ מלמעלה**: לשון רבנו שלמה. ואם היה זה צואה, משמעו יותר, שאחר שיתן הכפורת על-הָאָרֶץ כאשר אמר, יתן בארון את-העֶדֶת; כי 'ארון' יקרא גם בהיות הכפורת עליו. ועוד יש לשאול גם כן, למה החזיר: (שמ' תר' כה,ב) **אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ העֶדֶת**? כי בידוע כי הכרובים הם על ארון העדות, ומה צורך לפרש עוד, כיון שאמר: (שמ' תר' כה,ב) **מַעַל הַכִּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכִּרְוִיבִים**? אבל פירושו: כי בעבור שצוה בכרובים והיותם (שמ' תר' כה,ב) **פָּרְשֵׁי כְנָפִים לְמַעַלָּה**, ולא אמר למה יעשם כלל ומה ישמשו במשכן, ולמה יהיו בענין הזה, לכך אמר עתה: (שמ' תר' כה,א) **וְנָתַתְּ אֶת-הַכִּפֹּרֶת עַם כְּרוּבֵי** - שהכל דבר אחד - על-הָאָרֶץ מלמעלה, כי (שמ' תר' כה,א) **וְאֶל-הָאָרֶץ תתן את-העֶדֶת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ**: כדי שיהיה לי כסא כבוד, כי אני אֶעֱדֶךָ לך שם ואשכך שכינתי עליהם, (שמ' תר' כה,ב) **וְדַבַּרְתִּי אִתָּךְ מַעַל הַכִּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכִּרְוִיבִים**, בעבור שהוא על ארץ העֶדֶת. והנה הוא כמרכבה אשר ראה יחזקאל, שאמר (יח' יב) **וַיְהִי הַמָּחָה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַחַת אֱלֹהֵי-יִשְׂרָאֵל בְּנֶהֱרַ - בְּבָר וְאֲדַע כִּי כְרוּבִים הֵמָּה**: - ולכך נקרא (ש"א ד,ד) "יושב הכרובים" - כי היו פורשי כנפים להורות שהם המרכבה, נושאי הכבוד, וכמו שנאמר (דני' א, כח) "ולתבנית המרכבה הכרובים זהב לפורשים וסוככים על ארון ברית ה'; כאשר הזכרתי (שמ' כה, פתיחה). ועל דעת רבותינו **תנינא יג,ג** הם צורות אדם, מלשון ארמית, שתאמר לעצם: 'רביא'; והחזיר בשם הזה הכ"ף שורש, כי כן השם: 'כנערים', להורות על ענינם. ואם תשוב עוד למה היו 'פניהם איש אל אחיו' **לעיל,ב**, ולמה היו 'מקשה' **לעיל,ג**, תוכל לדעת כי ראוי להם שיהיו 'פורשי כנפים למעלה' **לעיל,ב**, כי הם כסא עליון, וסוככים על העדות שהיא 'מכתב אלהים' **(שמ' לב,טז)**. וזה טעם 'ולתבנית המרכבה' **(דני' א, כח)**, כי הכרובים שראה יחזקאל נושאים הכבוד - תבנית לכרובים (העליונים) שהם כבוד ותפארת; והכרובים אשר במשכן ובמקדש - תבנית להם, **(קהלת ה,ז)** **כִּי גִבַּה מַעַל גִּבַּה שְׁמֵר וְגִבַּהִים עֲלֵיהֶם**: וזה טעם 'ואדע' **(יח' יב)** - שראה באחד וידע באחד, ולפיכך אמר "המה" (שם); והמשכיל יבין.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
הפניות והערות: אתחן, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשטא – מוציא מפשט; מרא – מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממש, לא ממש; טפא – טרף – שני משמעות, רבוי ממש; מרא טפא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרא טפא – קבוצה שההלכה היתה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מוחצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מוחצה; פז – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה;

יהושע ג,יא: הנה ארון הברית ארון פל-הארץ עבר לפניכם בירדן:

מדרש נתחומא (ורשא) פרשת ויקהל סימן ז ... ולא תאמר שצמצם הקדוש ברוך הוא שכינתו בתוך המשכן אלא אף בתוך הארון שעשה בצלאל צמצם שכינתו שנאמר **(יהושע ג,יא)** הנה ארון הברית ארון פל-הארץ זה הקדוש ברוך הוא שהיה בתוכו, **אוצר המדרשים (איינושטיין) תמורה עמוד 582 ...** אלא הקדוש ברוך הוא הוא ארון לכל דבר שנאמר **(יהושע ג,יא)** ארון הברית ארון פל-הארץ, הרי המקום נקרא ארון לארון.

ילקוט שמעוני תורה פרשת בהעלותך רמז תשכט

... ויהי בנסוע הארון [י, לה]. מה עסקו של ארון הזה. אלא שהיו לוחות הברית נתונות בתוכו והשכינה דרה בתוכו, שכן הוא אומר

(יהושע ג,יא) הנה ארון הברית ארון פל-הארץ וגו', וכן הוא אומר **(דב' וילך ג,א)** ה' אלקיך הוא עבר לפניך,

(דב' וילך ג,א) ה' אלקיך הוא עבר לפניך הוא יושב האלה מלפניך וירשפתם יהושע הוא עבר לפניך פאשר דבר ה':

בספר שמואל א' עם ישראל מוחס לארון הברית כח א-לקי שיצילם במערכה נגד פלשתים.

(שמ"א ד) (ג) ויבא העם אלהי-המחנה ויאמרו זקני ישראל למה נגפנו ה' היום לפני פלשתים נקחה אלינו משלה אלהי-ארץ פריית ה' ויבא

בקרבנו וישענו מפר איבינו: (ד) וישלח העם שלה וישאו משם את ארון פריית ה' צבאות ישב הפריים ושם שני בני-עלי עמ-ארץ פריית

האלהים לפני ופינחס: (ה) ויהי כבוא ארון פריית ה' אלהי-המחנה וירעו כל-ישראל תרועה גדולה ויהם הארץ:

הפלשתים מתיחסים לארון הברית כא-לקות. (ו) וישמעו פלשתים את-קול התרועה ויאמרו מה קול התרועה הגדולה הזאת פמתנה העברים

נדעו כי ארון ה' בא אלהי-המחנה: (ז) ויראו הפלשתים כי אמרו בא אלהים אלהי-המחנה ויאמרו אוי לנו כי לא היתה פזאת אמתול שלשם:

(ח) אוי לנו מי יצילנו מנד האלהים האלהים האלה הם האלהים המקים את-מצרים ככל-מפה פמדבר:

בתוך כך מתואר ארון פריית ה' צבאות ישב הפריים צמצום שכינתו של הקב"ה אל בין שני הכרובים שעל הכפורת.

(ב) פסוק **(שמ' תר' כה,כא)** הוא משל בארץ המלמד על הנמשל בשמים; ובטוי למאמר **[מדרש ילמדנו (מאן) ילקוט תלמוד תורה - פרשת נשא]**

אי"ד שמואל בשעה שברא הבי"ה את העולם נתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים כשם שיש לו בעליונים.

עכשו נבוא להתבונן בקישור בין שמים וארץ כמשל ארון העדות ובנמשל בעולמות עליונים:

בפסוק **(שמ' תר' כה,ג)** והיו הכרובים פרשי כנפים למעלה סככים ככנפיהם על-הפפרת ופיניהם איש אל-אחיו

אל-הפפרת והיו פני הכרובים: המלה האחרונה פותחת באות "ה". בפסוק **(שמ' תר' כה,כא)** ואל-הארץ תתן את-הערות,

נצרף את האותיות הראשונות ה – ו – ה – ת – א – ה ונשנה סדרן מתקבל ה – ו – ה – א – ת' וגם ו – ה – א – ה ת' כאלו שילוב פעמיים

של שם א – ה – ו – ה שם הבינה ושם הדעת, הקישור בין שמים וארץ והשפעת החיות ות' רמז לתורה, החכמה האלקית שע"י אותיותיה ה'

ברא את הבריאיה. לגבי השם הראשון אות אחת בפסוק הקודם כעין בשמים ושלוש אותיות בפסוק השני כעין בארץ. זה גם משל לקשר

בעולמות עליונים בין עולם אצילות ובין עולם הבריאה שבו המרכבה האלקית ועולם היצירה ועולם העשייה שבו הארץ וארון העדות

במשכן ובבית המקדש.

ילקוט שמעוני תורה פרשת תרומה רמז שסח ועשו ארון עצי שטים ...

מ"ט דר' מאיר ונתת את-הפפרת על-הארץ מלמעלה דעתיה דר' מאיר אין מוקדם ומאוחר בתורה אלא ואל-הארץ תתן את-

הערות אשר אתן אליך ואח"כ ונתת את-הפפרת על-הארץ מלמעלה. ר' פנחס בשם ר"ש בן יוחאי תורה שנתן לו הקדוש ברוך

הוא למשה אש לבנה חרותה באש שחורה היא מאש חצובה מאש נתונה מאש שנאמר מימינו אש דת למו,

בארון העדות מונחים (א) שני לוחות שניים שהם מ"פסל לך" שנאמר למשה רבנו ועליהם כתב ה' את עשרת הדברות ולפי ירושלמי

שקלים כל שאר המצוות כתובות גם עליהם. כתב אלקי על אבן מהארץ שנבראה ע"י ה'. מונחים (ב) שני לוחות ראשונים (למאן דאמר

שגם הם נתנו בו), כתב אלקי על "חציבה" אלקית מתחת לכסא הכבוד (המרכבה האלקית). מונח (ג) ספר תורה (למאן דאמר שהיה מונח

בפנים) שכתב משה רבנו בשנה הארבעים ליציאת מצרים, פרשת וילך.

לוחות ראשונים מעשה אלקים ואיינו באים להמשילו. לוחות שניים שילוב בין שמים וארץ. ספר התורה הוא דיו שחור משל לאש שחורה,

כתוב על קלף לבן משל לאבן הספיר הלבנה מהארץ, ומשל לכתב על לוחות הראשונים. משל לחומר ולכתב בלוחות השניים.

רמב"ן שמות פקודי מ ... כי לא יקרא הארון כן (ארון העדות) רק בהיות בו לוחות העדות. ואל-הארץ – מקף כרב-מצב שם הארון (א)

ללא העדות אינו נקרא ארון העדות, (ב) מרגע שהעדות ניתנת לתוכו (אפשר אפילו בשעת ההכנסה) מיד נקרא ארון העדות.

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) כא) ונתת את-הפפרת על-הארץ מלמעלה. לפי שיש על בסמוך, ויש על לפני, לפיכך הוצרך לומר

מלמעלה: ואל-הארץ תתן את-הערות אשר אתן אליך. להביא שכרי לוחות שהיו מונחין בארון:

על-הארץ – מקף כרב-משמע של מלת על: (א) סמוך (ב) לפני (ג) מלמעלה. וכאן טעם אתנח של מלת מלמעלה מגביל את נתינת

הפפרת על-הארץ במשמע מלמעלה

חזקוני שמות כה, (כא) ונתת את-הפפרת על-הארץ מלמעלה ואח"כ ואל-הארץ תתן את-הערות, כיצד מבאלול (צ"ע כי ירד עמם ביו"כ שזה י'

תשרי) שלמפרע היו הלוחות מונחות בארון שעשה משה כדכתיב בפרשת עקב ואעש ארון עצי שטים ואפסול שני לוחות אבנים וגו', ובכ"ה בכסלו

הסמוך לאחריו כשנגמר המשכן וכל כליו, אז נתנו תחלה הכפורת על הארון ועדיין היו הלוחות בארון שעשה משה עד באחד בניסן כשנמשח

המשכן ואת כל כליו והעלה הכפורת ונתנו הלוחות בארון זה שעשה בצלאל, והוא שנאמר ואל הארון תתן את העדות. ולפי פשוטו ואל-הארץ כבר

יהיה נתון את העדת, ואח"כ ונתת את הכפורת, ואידי דנקט ליה ואויל בעשיית הכפורת, כתב לך תחלה ונתת את-הפפרת כדי לגמור כל העשיות

המוטלות עליה. ואל-הארץ תתן את-הערות כאן צוה לתת הלוחות בארון ולמעלה שכתוב ונתת אל הארון נתן טעם ללא יסורו ממנו. אשר אתן

אליך הם הלוחות שניות שהרי פרשה זו נאמרה במ' יום האחרונות, והראשונות נשתברו מ"ז בתמוז שעבר.

ואל-הארץ – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין מידת דרשה ריבה וריבה את הכל (נאמר באחד וחל על הכל), כאן נאמר על הלוחות השניים

השלמים, ומרמז לנתינת הלוחות הראשונים השבורים. תתן את-הערות – זקף-קטן, בתפקיד שטים, רמז לשני לוחות הברית? רמז לנתינה

פעמיים? אשר אתן – מרא טפחא, כעין יתור לרבות נתינה נוספת על הנתינה הראשונה. האם רמז לנתינת לוחות שניים בנוסף על לוחות

ראשונים. רמז לנתינת ספר תורה ראשון שכתב משה בארון הברית.

אליך – סלוק, מגביל. אפשר שזה יסוד לעקרונ השמיני של הרמב"ם שכל התורה (שכה"ת) המצוית עתה בידינו היא הנתונה לנו ע"י משה

רבנו עליו השלום (מרע"ה).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתחן, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל, מונח - רבו; מופק פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבו; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא = טרפא - שני משמעות, רבו ממש; מרכא טפאא - קב' שעשיות לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאא - קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא - קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; תביר מרכא טפאא - קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף - רב-מצב של המוטעם, ב"כ מצב אחד נדרש; פסק ו- סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול - מוסף מהנעני על הנעני או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זק-קטן - 2; זק-גדול - 3; רביע - 4; ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ב - יוצא מהנעני; קדמא ואולא - מלמד) דרוש בפסוק כבעני חלק מ"ג מדות ד' שמעאל; תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שער, מוציג; תלישא-גדולה = תלישא - דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציג; פזר - דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה;

1.7 שמות תרומה כה,א (התשע"ז)(בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תרומה כה, ג - ד:

[ג] וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתֵם זֶהְבַּ וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת: [ד] וַתִּכְלֹת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים:

רש"י (ש' תר' כה,ג) תִּקְחוּ אֶת-הַתְּרוּמָתִי - אמרו רבותינו שלש תרומות¹ אמורות כאן, אחת תרומת בקע לגלגלת, שנעשו מהם האדנים, כמו שמפורש באלה פקודי (ש' לח, כו - כז), ואחת תרומת המזבח בקע לגלגלת לקופות לקנות מהן קרבנות צבור, ואחת תרומת המשכן נדבת כל אחד ואחד. שלשה עשר דברים האמורים בענין כולם הוצרכו למלאכת המשכן או לבגדי כהונה, כשתדקדק בהם:

רש"י (ש' תר' כה,ג-ד) זֶהְבַּ וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת (כה,ד) וַתִּכְלֹת - כולם באו בנדבה, איש מה שנדבכו לבו, חוץ מן הכסף שבה בשוה מחצית השקל לכל אחד (ט: לקרבנות ציבור) (ראה ש' תשא ל, ג); ולא מצינו בכל מלאכת המשכן שהוצרך שם כסף יותר, שנאמר (ש' פק' לח, כה) וְכֶסֶף פְּקֻדֵי הַעֲדָה מֵאֵת כָּפָר. (ש' פק' לח, כו) בָּקַע לְגַלְגַּלֹּת מִחֻצַּיִת הַשֶּׁקֶל, ושאר כסף הבא שם בנדבה, עשאוה לכלי שרת.

(כה,ד) וַתִּכְלֹת - צמר צבועה בדם חלזון, וצבעו ירוק; וְאַרְגָּמָן - צמר צבוע ממיץ צבע ששמו ארגמן; וְשֵׁשׁ - הוא פשתן;

וְעִזִּים - נוצה של עזים, לכך תרגם אונקלוס ומעזי, הבא מן העזים, ולא עזים עצמם, שתרגום של עזים עזויא:

(ש' תר' כה,ג) וְזֹאת הַתְּרוּמָה - פשטא זק-קטן שתי דרשות, דרשה ראשונה בפשט: [תורה שלמה (להלן) ת"ש ל] ע"פ [ירושלמי

שקלים פ"א,ה"א] מדובר בתרומת המשכן למשכן מה שירצו יעשו, כגון זה לקדשים וזה למנורה וזה למזבח, שלא כמו תרומת האדנים ובתרומת מחצית השקל לקרבנות צבור שאי אפשר לעשות בתרומה מה שירצו.

וְזֹאת - פשטא - בתפקיד של ערך אֲחַד ללמד כי הַתְּרוּמָה לבנין המשכן, בגדי כהנים, כל צרכי העבודה במשכן פרט לקרבנות

הצבור, היא מיוחדת בכך שהתנדבו כל ישראל כל צרכי בנין המשכן. לעומת תרומות אחרות שיש חובת שקילת שקלי כסף בלבד.

התנדבו י"ג דברים הנמנים בפסוקים ג' - ז' ו- [ת"ש לו] מביא מה- [זוהר ח"ב קלה]. שדורש ט"ו דברים כנגד ט"ו מועדים, ומביא מ-

[המדרש הגדול] ששה עשר דברים הכולל בשמים כנגד ט"ו דברים שעשה ה' להם במצרים.

דרשה שניה: מקורה ב- [ת"ש לו] ע"פ [מדרש אבכביר] אמר רבי יהושע בן לוי שאם רצה אדם לשלש שקלים שלש פעמים בשנה (פי'

להביא שקל ג"פ בשנה בכל פעם שליש מותר וכ"מ (וכן מפורש) ב- [ירושלמי שקלים פ"ב,ה"ג]. שנאמר (נחמיה יג, א) וְהִעֲמִדְנוּ עֲלֵינוּ מִצּוֹת לַתֵּת עֲלֵינוּ שְׁלִישֵׁי הַשֶּׁקֶל בְּשָׁנָה לְעֶבֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ:

ט - הדרשה הראשונה מלמדת ש-וְזֹאת הַתְּרוּמָה זאת תרומת המשכן, הדרשה השניה יוצאת מהפשט אבל לא ע"י תבנית הטעמים מהפך

פשטא אלא בלימוד אלפניה אל האזכרה השניה (כה,ג) תִּקְחוּ אֶת-הַתְּרוּמָתִי - זו תרומת שקלים (ט: לקרבנות ציבור), ומפני ש וְזֹאת

הַתְּרוּמָה היא אזכרה שלישית של מלת "תרומה" (אחרי שתי אזכרות בפסוק הקודם) מוציאה אותה מהפשט של תרומת המשכן ומלמד שאפשר לתרום את תרומת מחצית השקל לקרבנות צבור שלוש פעמים בשנה.

נסביר את תבנית הטעמים התומכת בלימוד זה. (ש' תר' כה,ג) וְזֹאת הַתְּרוּמָה - (סלוק) פשטא זק-קטן והוא תיאור ואחריו פעולה (כה,ג)

אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתֵם, תבנית טעמים העשויה ללמד לכתוב אחרי וְזֹאת הַתְּרוּמָה ולכתוב אלפניה אל (כה,ג) תִּקְחוּ אֶת-הַתְּרוּמָתִי היינו

לתרום מחצית השקל לקרבנות צבור שלוש פעמים בשנה, בשלושה שלישיים. ומה כנראה המקור להלכה הבאה המבוססת על (נחמיה יג, א)

פסוק זה הוא מקור למצוות צדקה מינימלית לשנה, מובא במקורות אחרים, כאן מובא בפירוש [ברכי יוסף יורה דעה סימן רמט] עוד

זאת אדרש על הגאון הרב פני יהושע הנז', חדא דאגב שטפיה כתב חצי שקל ומחצית השקל (ט: לא הקפיד וכתב מחצית, אבל צ"ל שלישי), זה פעמים,

ובש"ס (ב"ב ט א) ובפוסקים (רמב"ם מתנו"ע פ"ז ה"ה וש"ע כאן סע' ב') ובכתוב (נחמיה יג, א) הוא שְׁלִישֵׁי הַשֶּׁקֶל². ותו קשה, שכתב

דלא כפינן על זה, בדמחצית השקל קיים צדקה. והלכה רווחת דכופין על צדקה, כמו שנחבאר סימן רמ"ח (ש"ע סע' א' ובכר"כ"י אות א) דכן פסקו רוב

גדולי הפוסקים. והיה (ב"ב ח ב) דרבא אכפיה לרב נתן בר אמי ואפיק ת' זו לצדקה, הוא כפייה ממש. ואיך כתב דלא כפינן על זה. ומוכרח דהא דשלישית השקל היינו בדלית

ליה נגורמיה כלום, ולרש אין כל, עכ"ז חייב שלישית השקל. והכי משמע קצת מדברי הרמב"ם פ"ז דמ"ע (ה"ה), שכתב ואחד מעשרה מדה

בינונות, פחות מכן עין רעה, לעולם לא ימנע עצמו מ-שְׁלִישֵׁי הַשֶּׁקֶל בְּשָׁנָה, וכל הנותן פחות מזה לא קיים מצוה, ואפילו עני

המתפרנס מן הצדקה חייב ליתן צדקה לאחר. עכ"ל.

נעיין בתבניות טעמים אחרות ב- (נחמיה יג, א) וְהִעֲמִדְנוּ עֲלֵינוּ מִצּוֹת - מהפך פשטא זק-קטן, זק-קטן מלמד על שתי דרשות אשר

לפחות אחת מהן יוצאת מפשט הכתוב. אפשר שזה מתייחס לכתוב הבא לַתֵּת עֲלֵינוּ שְׁלִישֵׁי הַשֶּׁקֶל (א) שְׁלִישֵׁי הַשֶּׁקֶל - מרכא

טפחא, בתפקיד תור לרבות עליו. היינו זאת הצדקה מינימלית לשנה; (ב) לתרום את מחצית השקל בשלושה שלישיים. אפשר שזה

הלימוד מתבנית הטעמים של לַתֵּת עֲלֵינוּ שְׁלִישֵׁי הַשֶּׁקֶל - מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים עם הלכה לא שוה לפרטיה,

תרום מחצית השקל בפעם אחת, תרום אותו בשלושה שלישיים. בְּשָׁנָה - אתנה - מגביל שאם לא תרום את מחצית השקל בכל דרך או

לא נתן שלישית שקל צדקה בשנה לא קיים המצות הללו. מתבנית הטעמים של עֲלֵינוּ שְׁלִישֵׁי הַשֶּׁקֶל - תביר מרכא טפחא, כעין

קבוצת פרטים שעל חלק מפרטיה לא חלה הלכה מסוימת. אפשר שמי שאין לו לא כופין אותו לתת יותר משלישית שקל.

בלימוד לאחריה למד אל אֲשֶׁר תִּקְחוּ - מרכא טפחא כיתור לרבות ע"פ הסבר [ת"ש לה] על [תנחומא ס' ה] עולה שהביאו מביזת

מצרים בנוסף על ביזת הים ע"פ הנאמר (תה' סח,ד) פִּנְפְּי יֵזְבֶה נַחֲפֶה בְּכֶסֶף זו ביזת מצרים וְאַבְרוֹמִיָּה בִּירְבָּרְק תְּרֻזְן זו ביזת הים:

מֵאֵתֵם - אתנה כמגביל, [תורה תמימה = ת"ת] (ב) דַּבְּרֵה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו' - חמשה לא יתרמו ואם תרמו אין תרומתם תרומה,

החרש והשוטה והקטן והתורם את שאינו שלו, ועובר כוכבים שתרם של ישראל אפילו ברשותו. וע"פ [ת"ש לד] גם ממעט גוי.

זֶהְבַּ וְכֶסֶף - מרכא טפחא כיתור לרבות תרומת המשכן על מה שפרש"י חוץ מן הכסף שבה בשוה במחצית השקל לאדנים ולקרבתות,

ורבי זה חל לא רק על המלים המוטעמות "זהב וכסף" אבל הכוונה על כל חמרי נדבת המשכן. וְנִחְשֵׁת - סלוק, מגביל לחמרים נקיים. (מקור?)

הסבר נוסף ליתור לרבות על החמרים את מטרם במשכן כגון (א) זהב וכסף ונחושת כנגד שלוש מלכויות (בבל, מדי פרס, יון) [ת"ש מב

ע"פ תנחומא סי ז], (ב) זהב לכפר על חטא העגל כרמז לראש השנה נגד המקטרג בדין, כסף כנגד יום הכפורים המלבן עוונות ישראל,

נחשת כנגד קרבנות החג שהם תיקון על 70 אומות העולם וכשם שהם מתמעטין מיום ליום כך עכו"ם הולכים ומתמעטים [זוהר כרך ב

תרומה קלאח,א].

ועוד הסבר זֶהְבַּ וְכֶסֶף - מרכא טפחא כיתור לרבות על תרומת המשכן החמרית, את התרומה העליונה [רבינו בחיי שמות כה] כי

כשיביאו תרומת המשכן מיד יביאו עמה התרומה העליונה וישכינו שכינה למטה ביניהם. הכל תלוי במחשבה ובכונת הלב, לב שלם

נרצה לקב"ה ובוחר בהם ומשרה שכינתו בתוכם. (ע"פ [רבינו בחיי] במהדורת מוסד הרב קוק עם הערות ומראי מקומות של הרב חיים דב

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ה
תמצית ההשקפה: אתחנן, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מופך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; מעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ספק – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן חבצי ספוק – הקש; השלישייה; (קדמא – סדר קדומות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות ד'ר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוציג; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציג; פזר – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה;

שעוועל מקור רב"ח ברמב"ן [רמב"ן שמות כה] ... ובאלה שמות רבה (מט ג) (כה,ג) וזאת התרומה אשר תקחו מאתם, כנסת ישראל שהיא תרומה, שנאמר (ד' ג,ג) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. ושם (שמו"ר לג א) עוד אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל מכרתי לכם תורתו וכביכול נמכרתי עמה, שנאמר (כה,ג) ויקחו-לי תרומה, כי התרומה תהיה לי ואני עמה, כדרך (שה"ש בטז) דוגי לי ואני לו הרעה בשושנים: וכן אמר (כה,ט) ככל אשר אני מראה אותך, כי אני הוא המראה, ואמר הראה אותך, רמז למלת אנל, וכן (כה,ג) אשר-אתה מראה, וכן אמר דוד (דה"א כח, יט) הכל בכתב מיד ה' עלי השקיל, כי היתה עליו יד ה': [רבינו בחיי שמות כה] וע"ד הקבלה: (כה,ג) ויקחו-לי תרומה, ויקחו אלי כנסת ישראל שהיא תרומה, והיא הנקראת "זאת", ולכך אמר (כה,ג) וזאת התרומה, וכן כתיב: (בר' ויחי מט,כח) וזאת אשר-דבר להם אביהם, ושם בארתי, וכתיב: (תה' קיח,ג) מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו. ואמר (כה,ג) ויקחו-לי ליחד את הכל ממטה למעלה וממעלה למטה, ולפי שהכל תלוי במחשבה ובכונת הלב על כן אמר: (כה,ג) מאת פל-איש אשר ידבנו לבו. ולזה רמזו במדרש, הוא שאמרו: (תנחומא ישן אמור כד) ויקחו תרומה, אין כתיב כאן אלא (כה,ג) ויקחו-לי אותי לוקחים כביכול אמר הקדוש ברוך הוא קחו אותי שאדור ביניכם. ועוד אמרו במדרש: (שמו"ר מט, ג) (כה,ג) וזאת התרומה אשר תקחו, כנסת ישראל שהיא תרומה, שנאמר: (ד' ג,ג) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. (בספרים בתורת הסוד מוסבר כי כוונת לקיחת אותי זה אותיות הו"ה) ויש לך לדעת כי מן (כה,ג) ויקחו-לי עד (כה,ג) וזאת התרומה מדבר בתרומה העליונה, אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת: מדבר בתרומת המשכן, ובאור הענין: כי כשיביאו ישראל תרומת המשכן שהוא זהב וכסף ונחשת וכל השאר יביאו עמם התרומה העליונה, וזה באור: (כה,ח) ועשו לי מקדש, זו תרומת המשכן, (כה,ח) ושכנתו בתוכם: זו תרומה עליונה, וזה סוד הכתוב: (שמ' ויקהל לה,ה) וביאה את תרומת ה' זהב וכסף ונחשת: שפירושו עם תרומת ה', או יאמר הכתוב (שמ' ויקהל לה,ה) קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו וביאה את תרומת ה', (שמ' ויקהל לה,ה) קחו מאתכם תרומה, זו תרומה העליונה, וביאה את תרומת ה', זו תרומת המשכן, ועל כן אמר: זהב וכסף ונחשת: וזה מבואר, כי כשיביאו תרומת המשכן מיד יביאו עמה התרומה העליונה וישכינו שכינה למטה ביניהם. וע"פ פירוש [כסף ישיב: שנפלד יוסף (אוצר החכמה) ע' כח] בדרך אפשר תרומה עליונה הוא השפע שבא מלמעלה למטה שנשפע כאשר התרומה מובאת בנדיבות לב. וע"פ פירוש [המתיבתא – התשס"ד (אוצר החכמה) ע' רכז] תרומה עליונה ... שיקחו אותו (הקב"ה) כביכול לתרומה, וכפי שאדם משיג התרומה העליונה כן יש לו ג"כ כשנתגשמה התרומה במעשה.

שמות תרומה כה,ד: והקבלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים:

[תורה תמימה להלן ת"ת] (כה,ד) והקבלת - תכלת עמרא הוא, מנלן מדשש כיתנא - תכלת עמרא⁶ [יבמות ד' ב']:
(כה,ד) ותולעת שני - מה תולעת דבר שיש בו רוח חיים אף כל דבר שיש בו רוח חיים⁷ [ירושלמי כלאים פ"ט ה"א]:
(שמ' תר' כה,ד) והקבלת וארגמן ותולעת שני - דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא (תכונה אחת) שעל כל אחד חלה אותה הלכה או ענין,
(א) תכלת ארגמן ותולעת שני הם צמר כבשים ע"פ [ת"ת הערה ג] עמרא תרגומו של צמר, ועל שם צבעו נקרא תכלת, ... משום דסברא היא, דכל הצבועין מין אחד הן (טט: צמר) מדלא חילק בהן אלא בצבע,
(ב) אפשר שיש לומר כדרשת [ירושלמי כלאים פ"ט ה"א] (כה,ד) ותולעת שני - מה תולעת דבר שיש בו רוח חיים אף כל דבר שיש בו רוח חיים⁷, כלומר ששלושה הצבעים תכלת ארגמן ותולעת שני מקורם מן החי.

(שמ' תר' כה,ד) וארגמן ותולעת שני - תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא (תכונה שניה) שעל חלקם לא חלה ההלכה או הענין השני, (א) אפשר שממעט צבעים שמוזכרים כאן מן ההגבלה שהובאה ב-[ת"ת הערה ד] פסק הלכה בבבלי שבת כ"ח ב' לא הוכשרו למלאכת שמים אלא דבר טהור בלבד משום דבעינן מן המותר בפיד, ושכך גם פסק הרמב"ם. אלא שחולקים על הרמב"ם וזה כמוסבר ב-[ב] ותולעת שני - מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים שעשויה לרבות מינים מן החי שמפיקים מהם צבע אדום. אפשר שזה כפתיחה של [ת"ת הערה ד] ר"ל הוא הדין בכל דבר הבא מדבר שיש בו רוח חיים וצבעו אדום כצבע תולעת, וטעם [וארגמן תביר מלמד לחלק ולמעט כל מקורות צבע אדום שאינם תולעת שני. ובתולעת שני עצמה יש למעט את כל תולעת שני שאינה גדלה בהרים וזה ע"פ [תוספתא מנחות (צוקרמאנדל) פ"ט,ט"ז] תכלת אין כשרה אלא מן החלזון הביא שלא מן החלזון פסולה שני תולעת מן התולעת שבהרים הביאה שלא מן התולעת שבהרים פסולה: ותולעת שני - מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים שעשויה לרבות, אפשר שזהו ע"פ [ת"ת הערה ד] ומדברי רבינו בחיי משמע דהגרגרים האלה הם שהתולעת מונחת בתוכם ונקראו תולעת על שמם.

ועוד הסבר הקשור לתהליך הצביעה (שמ' תר' כה,ד) [וארגמן ותולעת שני] - תביר מרכא טפחא, מחלק כל צבע לחלק טעימה של צבע בקצת צמר ולחלק שבו יצבע את כל שאר הצמר. וממעט את חלק הטעימה אחר שניסה בו את מעט הצמר משימוש חוזר. וזה נלמד ב-[בבלי מנחות מב, ב] אמר ליה אביי לרב שמואל בר רב יהודה: הא תכילתא היכי צבעיתו לה? אמר ליה: מיינתין (ראה רמב"ם להלן) דם חלזון וסמנין ורמינן להו ביורה [ומרתחינן ליה], ושקלינא פורתא בביעתא וטעמינן להו באודרא, ושדינן ליה לההוא ביעתא וקלינן ליה לאודרא. שמע מינה תלת: שמע מינה טעימה פסולה, ושמע מינה - דבעינן צביעה לשמה, ושמע מינה טעימה פסלה. היינו טעימה פסולה היינו צביעה לשמה! אמר רב אשי: מה טעם קאמר, מה טעם טעימה פסולה? משום דבעינן צביעה לשמה. כתנאי: טעימה פסולה, משום שנאמר: (שמ' תצוה כח,לא) ועשית את-מעיל האפוד כליל תכלת: דברי ר' חנינא בן גמליאל; רבי יוחנן בן דהבאי אומר: אפילו מראה שני שבה כשר, משום שנאמר: (וי' מע' יד,ד) ושני תולעת. ת"י: תכלת אין לה בדיקה, ואין נקחית אלא מן המומחה; הסבר מיינתין [רמב"ם ציצית פ"ב, ה"ג] התכלת של ציצית צריכה צביעה לשמה ואם צבעה שלא לשמה פסולה, והיורה שיש בה הצבע אם צבע בה מעט צמר לבדקו אם הוא יפה אם לאו נפסלה היורה כולה, אלא כיצד יעשה לוקח הצבע מן היורה בכלי קטן ומניח בו צמר שבודק בו ושורף את שבודק שהרי נצבע לבדיקה, ושופך הצבע שבכלי שבודק בו שהרי טעמו ופסלו, וצובע התכלת בשאר הצבע שלא נפגם.

ושש - מרכא מרבה ועזים - סלוק כמגביל, ביחד כעין רבוי הגבלות. (א) [תוספתא מנחות (צוקרמאנדל) פ"ט,ה"ז] שש זה מפשתן הביאה מן הקנבוס פסולה:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפיסת ההשקפה: אתנח, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא ממשט; מראק = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפאק = טרנא – שני משמעות, רבוי ממשט; מראק טפאק – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאק – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מראק תביר טפאק – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מראק טפאק – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ספא 1 – סדור שנתחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסרף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן חבצי ספוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ש – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות ד' ש' המשמאל; תלישא-קטנה – תרנא – דרוש בפסוק שיעור, מוציאה; תלישא-גדולה – תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מוציאה; פז – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה;

1.8 שמות תרומה כה,א (התשע"ח) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תרומה כה: [ג] וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת: [ד] ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים: [ה] וערת אילם מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: [ו] שמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים: [ז] אבני-שהם ואבני מלאים לאפר ולחשן:

[תורה שלמה [לון]] [תנחומא תרומה סי' ה] וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וגו' אמר ר' יהודה ב"ר סימון אמר הקב"ה לישראל לא תהיו סבורים שאתם גומלים עלי י"ג דברים שהפרשתם לי כנגד י"ג דברים שעשיתי לכם במצרים ... מהם הי"ג דברים שהפרשתם? כאשר ברשימת החמרים לכאורה ט"ו דברים.

[זהר הבהיר] מסביר שחמשה מיני בשמים היו בתוך שמן המשחה ונחשבים לדבר אחד והם נמצאים בשמן המשחה וקטורת הסמים שכל אחד מהם נחשב כדבר לעצמו, ויחד עם אבני-שהם הם מ"ג תיקוני משכן. וצריך עיון כי החמרים שבפסוק (שמ' תר' כהו) אינם נמנים בין הי"ג תיקונים שב-[שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ד,ב]** ד"א (שה"ש ד,ג) **שְׁלֹחַף פְּרָדָס רְמוּנִים**, דמיה לפרדס רמונים, לישן בני נש הוא מה שלח פלוני לארוסתיה רמונים, ר' חנינא ור' סימון חד אמר היא הכניסה לו שלש עשרה, והוא הכניס לה שלש עשרה, היא הכניסה לו שלש עשרה מה שמפורש בואלה שמות (שמ' תר' כה,ג-ד) **[ג] וזאת התרומה [וגו'] זהב וכסף ונחשת: [ד] ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים: [ה] וערת אילם מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: [ז] אבני-שהם ואבני מלאים.****

ואילו ב-**[לקח טוב]** החמרים שב-**(שמ' תר' כהו)** נמנים ואז הם ט"ו חמרים ואעפ"כ כותב עליהם י"ג **[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)]**

שמות פרשת תרומה כה: ... אף אתם תתנדבו לי שלשה עשר דבר, (שמ' תר' כה,ג-ד) [ג] ... זהב וכסף ונחשת: [ד] ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים: [ה] וערת אילם מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: [ו] שמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים: [ז] אבני-שהם ואבני מלאים.

פירושים לכיצד ט"ו או ט"ז חמרים הם י"ג תיקוני משכן מובאים ב-**[תורה שלמה הערה [לון]]** וכל המפרשים נתלכטו בזה שהרי יש כאן ט"ו דברים והרא"ם פ"י תכלת וארגמן ותולעת שני אחד הם שכל אלו הג' מראות של צמר הן, ובחזקוני פ"י דלא חשיב אבני שהם ואבני מלואים שהנשיאים הביאום וכ"כ בגור ארי', ובכת"י מושב זקנים חושב שמן למאור ובשמים לדבר אחד וכן אבני שהם ואבני מלואים לדבר אחד, ובשפתי' כהן פירש שאינו מונה שמן למאור ובשמים לשמן המשחה שאינם לא למלאכת המשכן ולא לבגדי כהונה וכ"כ בפ"י הרע"ב וכוונתו להמבואר להדיא בששה"ר ד-כה ר' חנינא ור' סימון (הובא לעיל) ... הרי שלא מנה שמן למאור ובשמים לשמן המשחה. ומדברי המפרשים הנ"ל נראה שחושבים בשמים וסמים לדבר אחד וכ"כ רב"ח (ר' בחיי), ובחזקוני שהבשמים בכלל השמן הואיל ואינם בעין, ושיטה אחרת בזהר ח"ב קלה שדורש ט"ו דברים כנגד ט"ו מועדים וראה הלן אות לז וגירסא אחרת יש במדרש הגדול כאן ש ש ה עשר דבר שהפרשתם לי כנגד ש ש ה עשר דבר שעשיתי לכם במצרים וגו'

לפי **[מושב זקנים]** פסוק **(שמ' תר' כהו)** נחשב כדבר אחד בלבד, ופסוק **(שמ' תר' כה,ז)** נחשב כדבר אחד בלבד. כיצד אפשר לראותם כדבר אחד והאם תבניות הטעמים תומכות בכך?

שמות תרומה כה:ו: שמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים:

[אבן עזרא] (שמ' תר' כהו), שמן למאור לצורך המאור כמשפט. אמרו חכמי הדור, כי טעם ולקטרת הסמים - הפוך, וכן הוא הסמים בעבור הקטרת. אם כן, למה לא נאמר כן, (טט: בחלק הבא בפסוק למה לא כתוב) ולשמן המשחה בשמים? ועוד (שאלה), ואת הבשם ואת השמן למאור ולשמן המשחה ולקטרת הסמים (שמ' תצ' לה, כח). והנכון בעיני שמלת **בשמים כוללת **לשמן המשחה**. ובשמים שהם מעורבים עם הסמים לקטרת. וככה קבלת האמת:**

[ר' יוסף בכור שור] (שמ' תר' כהו), שמן למאור: אל המנורה, בשמים לשמן המשחה: יש לתמוה שכל הפרשה כולה אינה אלא תיקוני בניין, חוץ מפסוק זה שהם לצורך עבודה, ואינו אומר "חטים ללחם הפנים", "כבשים לתמידים ולמוספין", ולא "עצים למערכה". ובשלמא שמן המשחה צורך הבניין, שבו נתקדש כל הבניין, והקטורת נמי, משום שצריך אומנין לכן הוצרך להביאו לפני האומנין. אלא "שמן למאור" למה הוזכר כאן? ונראה ששלשן צורך הבניין, שמן המשחה כדפרישית, הקטורת: דרך מלכים שבשמן להם את הבית קורם שיכנסו בה, וכל שכן מלך מלכי המלכים. וכן מצינו שעל ידי הקטורת שכבה באה, כדכתיב (וי' אח"מ טז,יג) "וכסה ענן הקטורת את הכפורת", וכתיב (וי' אח"מ טז,טב) "כי בענן אראה על הכפורת". "שמן למאור": אין דרך למלך לבא אל ביתו עד שידליקו לו נרות, וגם הבית אינו מתוקן עד שיפתחו בו חלונות, ויתקנו מקום המאורות ביום ובלילה, כי אין דרך כבוד לדור בחשיכה. ואעפ"י שאינו צריך לאורה, כבוד מעלה הוא והכי פשוטה דקרא, (שמ' תר' כהו), **שמן למאור, ומאורו [שמן] יקחו למשחה, מדלא כתיב שמן ובשמים למשחה, אלא אשמן דלעיל (טט: הכתוב לפני-כן) קאי. **ולקטרת הסמים: לצורך הקטורת יקח סמים (ע"פ [ראב"ע]).****

(שמ' תר' כהו), שמן – טפחא בתפקיד שנוי ורבוי ופירוש התפקידים ילמד באופן הבא:

(שמ' תר' כהו), בשמים לשמן המשחה - (אתנח) פשטא מונח זקף-קטן והוא מצווה ואחריו ולקטרת הסמים מצוה.

אפשר שזהו מופע של לימוד לאחריו ואלפניו. ואז ע"פ **[ראב"ע]** בלימוד לכתוב הבא אחרי **בשמים לשמן המשחה** היינו ולקטרת הסמים, הבשמים באים לשתי מטרות (א) **לשמן המשחה** (ב) **לקטרת הסמים**

הלימוד אלפניו לוקח את התכונה של שתי מטרות ומעביר אותה לכתוב אלפניו **שמן למאור ע"פ [ר' יוסף בכור שור]** ללמד להכין שמן באיכות שמן למאור (א) למנורה (ב) שישמש להכנת שמן המשחה. לכן **שמן** – טפחא בתפקיד שנוי ורבוי, שנוי מהפשט למאור, ורבוי שישמש גם להכנת שמן המשחה.

לפי **[ר' יוסף בכור שור]** פסוק **(שמ' תר' כהו)**, הוא כעין מכה בפטיש של בנין המשכן, מלאכת הקדשתו והארתו הקבועה לכבוד מלך מלכי המלכים הקב"ה. אפשר שלכן תבנית הטעמים של מרכז הפסוק היא כעין לימוד לאחריו ואלפניו לאחד את שני החמרים הבסיסיים למטרה אחת – תיקון אחד מהי"ג.

העיון הבא הוא שלא בנושא י"ג תיקוני משכן. **[תורה שלמה [סב]] שמן למאור, כנגד כל מעשי בראשית היתה מלאכת המשכן וכו', כמעשה בראשית (בר' איד), יקח מארת וכאן שמן למאור [לקח טוב, פקודי]**

[זהר ח"ב קמז,ב] (בר' אטו), ונעש אלהים את-שני המארת הגדלים (את-המאור הגדל למשלת היום ואת-המאור הקטן למשלת הלילה ואת הכוכבים): אלין (טט: היינו שני המאורות הם) שמן המאור ושמן למאור, עלמא עלאה ועלמא תתאה וכו'

(שמ' תר' כהו), שמן למאור – (סלוק) טפחא אתנח, כתבנית הטעמים של (דב' וא' הו), שמע ישראל, מאור המנורה מביא למאור התורה, מביא למאור ה', התחזקות בקבלת עול מלכות שמים זאת דרשת [זהר ח"ב קמז,ב] שמן למאור אלין שמן המאור ושמן למאור, עלמא עלאה ועלמא תתאה, היינו התחזקות בקבלת עול מלכות שמים בעולם הנברא (עולם התכסות א-להות) בהתקשרות אמונית בעולם העליון (עולם גלוי א-להות), תבנית טעמים זאת הינה בקבוצה אחת עם תבנית (בר' אא), בראשית ברא אלהים – טפחא מונח אתנח. מתואם עם הדרשה שב-[לקח טוב, פקודי] שמן למאור**, כנגד כל מעשי בראשית היתה מלאכת המשכן וכו',**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפנית ההשערה: אתחן, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מראך = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפאא = טרנא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מראך טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מראך תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מראך טפאא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ססק – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא טגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן חבצי ספוק – הקש; השלישית – קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ש – יוצא מהענין; קדמא אולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תראא –
דרוש בפסוק שער, מוציא; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

ע"פ פירוש [ידיד נפש, הרב בר-לב י"א, ע' קלז (אוצר החכמה)] שמן המאור – כנוי למידת תפארת שבאצילות ושמן למאור – כנוי למידת
מלכות שבאצילות, אור התפארת אינו נפסק לעולם, אור המלכות נפסק לפעמים. כתב בפירוש [זהר הבהיר, הרב אייכנשטיין יא"מ, ע' רנ"ג
(אוצר החכמה)] וע"כ סיים הפסוק (בר א, טז) אַתְּ-הַמְאֹר הַגָּדֹל לְמַשְׁלַת הַיּוֹם וְאַתְּ-הַמְאֹר הַקָּטָן לְמַשְׁלַת הַלַּיְלָה היינו שמן המאור הוא
כנוי לשמש שָׁמֶן לְמֵאֹר הוא כנוי ללבנה, שאורה מוגבל ופוסק.

(שמ' תר' כהו) לְמֵאֹר – אתנה מגביל, יש עוד כתוב כזה בטעם אתנה (שמ' תצ' כז, ט) וְגַם פְּתִית לְמֵאֹר. אלו שני כתובים הבאים כאחד לכן
אין מלמדים אותו דבר. מוצע לומר כי (שמ' תר' כהו) לְמֵאֹר – אתנה כטעם מפסיק מרמז לדרשה שהאור נפסק לעתים, וזה רמז לירידת
הדורות כנדרש ב-[תוספתא מסכת סוטה (ליברמן) פרק פ"ג, ה"ז] [יומא לט, א] [ירושלמי יומא פ"ו, ה"ג] כל זמן שהיה שמעון
הצדיק קיים היה נר מערבי תדיר משמת הלכו ומצאוהו שכבה מיכן ואילך מוציאין אותו פעמים כבה פעמים דולק וגו'
וטעם אתנה בכתוב (שמ' תצ' כז, ט) וְגַם פְּתִית לְמֵאֹר תפקידו להגביל כנאמר ב-[משנה מנחות פ"ח, מ"ה] ... תלמוד לומר (שמ' תצ' כז, ט) וְגַם
פְּתִית לְמֵאֹר ולא זך כתיב למנחות:

שָׁמֶן לְמֵאֹר ... וְלִקְטֹרֶת הַסְּפִימִים כסדר בפסוק כך נדרש ב-[בבלי יומא לג, א] אביי מסדר מערכה משמיה דגמרא, ואליאב דאבא
שאל: ... והטבת חמש נרות קודם ... להטבת שתי נרות, והטבת שתי נרות קודם לקטורת,

חזרה לנושא י"ג תיקוני המשכן. שמות תרומה כה: ז, אַבְנֵי-שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֹּאִים לְאֹפֶד וְלַחֹשֶׁן:

אַבְנֵי-שֹׁהַם – מקף כרב-מצב משמעות (א) אבני-שהם לאפוד בלבד, (ב) אבני-שהם ככוללות (א) עצמן בכתפי האפוד לרכוס אליהם
החושן, (ב) אבן השהם שהיתה בחושן, (ג) שאר אבני המילואים בחושן, טעם זקף-גדול מרמז לבחור אפשרות (ב) של אַבְנֵי-שֹׁהַם –
כבעלי שלושה תפקידים ע"פ [ש"ת בר-אילן, מושגים תלמודיים, אבני שוהם ואבני מילואים] אַבְנֵי-שֹׁהַם הם, "אבני האפוד" (ע"ע),
ואבני מילואים הם, "אבני החושן" (ע"ע). ויש מפרשים, שאבני שוהם כוללות את אבני האפוד וגם את אבן השהם שהיתה בחושן.
ויש מפרשים, שאבני שוהם ואבני מילואים היו גם בחושן וגם באפוד. ויש מפרשים: אבני שוהם שהן אבני מילואים.
בפירוש השם אַבְנֵי מִלֹּאִים, יש שכתבו, שנקראו כך על שם "שעושין לאבנים מושב בזהב כמין גומא ונותנין שם האבן למלאות את
הגומא". ויש מפרשים: "על שם האבנים, שהיו שלמות, שלא נחצבו ממחצב אלא נבראו כך כחלוקי אבנים אשר בנחל, וגם לא חסרו
מהן כלום אחר כך על ידי מעשה חרש אבן", ומשום כך נקראות אבני מילואים, מלשון מלא, כלומר אבנים שלמות ומלאות. ויש מפרשים: על שם
שאבני החושן היו ממלאות ומכסות את כל שטח החושן, מה שאין כן אבני האפוד שאינן אבני מילואים, שאין הן ממלאות את כל פני שטח האפוד.
וְאַבְנֵי מִלֹּאִים – מלמד על תכונות האבנים שהיו (א) שלמות (ב) מילאו את המסגרת שבה היו נתונים גם באפוד, וגם בחושן, (ג) ע"פ
[בבלי סוטה מח, ב] ולא חסרו כלום מ-(שמ' תצ' כה, יא) פְּתִיחַי הָחֵם ע"י השמיר. אפשר כי טעם אַבְנֵי-שֹׁהַם – זקף-גדול מלמד על שלושה
דברים בענין פְּתִיחַי הָחֵם כנלמד ב-[בבלי סוטה מח, ב] אבנים הללו אין כותבין אותן בדיו, משום שנאמר: פְּתִיחַי הָחֵם, ואין מסרטין
עליהם באיזמל, משום שנאמר: (שמ' פק' לט, יג) בְּמִלְאָתָם, אלא כותב עליהם בדיו, ומראה להן שמיר מבחוץ והן נבקעות מאליהן, ואינן
חסרות [בבלי ע"ז כג, ב].

ע"פ תבניות הטעמים בפסוק (כהו), יש שני חמרים שָׁמֶן למאור ולשמן המשחה, בְּשִׁמִּים לשמן המשחה ולקטורת הסמים. אבל מטרה אחת
של כבוד מלך מלכי המלכים הקב"ה. בפסוק (כהו), יש חומר אחד אבני שהם שהוא שם כללי לאבנים.
באופן זה אפשר להסביר שאמנם נמנים ט"ו או ט"ז חמרים אבל יש י"ג תיקוני משכן.

שמות תרומה כה, ט: כָּכֹל אֲשֶׁר אָנִי מִרְאֶה אוֹתָךְ אֵת תְּבִנֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנֹת כָּל-כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ: ס

(שמ' תר' כה, ט) כָּכֹל אֲשֶׁר אָנִי מִרְאֶה אוֹתָךְ – רביע מהפך פשטא מונח זקף-קטן, כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, זקף-קטן
מלמד על שני לימודים, מהפך פשטא מלמד שלפחות אחד מהלימודים יוצא מפשט הכתוב. ויתבאר ע"פ [בעל הטורים] (שמ' תר' כה, ט) מִרְאֶה
(ג' 246). בגימטריא גבריאל (246). מלמד שהיה חגור כמין פסיקיא של עור והראה למשה תבנית המשכן ותבנית כל כליו (עיין מנחות כט א)
ושם נאמר "אמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן גבריאל ... הראה לו למשה מעשה המנורה תנא דבי רבי ישמעאל שלשה דברים היו קשין לו
למשה עד שהראה לו הקב"ה באצבעו ואלו הן מנורה וראש חדש ושרצים". הסבר [בעה"ט] מרחיב ממנורה לכל המשכן ובא להוציא מהפשט וללמד
שלא ראה משה את הקב"ה אלא היה המלאך גבריאל מראה למשה תבנית המשכן ותבנית כל כליו.

[ביאורי ופירושי ר' מהר"ל מפראג עה"ת, דב בן אהרן, ע' קצו (אוצר החכמה)] "ויש אומרים אף הלכות שחיטה", [שם ע' שצו] [מנחות כט, א]
תניא רבי יוסי רבי יהודה אומר ארון של אש ושלחן של אש ומנורה של אש וירדו מן השמים וראה משה ועשה כמותן (ואח"כ הגירסה שהבאנו "
אמר רבי חייא בר אבא וגו'), [ירושלמי (וילנא)] שקלים פ"א, ה"ד] דאמר רבי מאיר כמין מטבע של אש הוציא הקדוש ברוך הוא מתחת כסא כבודו
והראהו למשה ואמר לו (שמ' תשא לג, ג) וְהָיָה יָתֵנוּ כְּזֶה יִתְּנוּ: [רש"י] (שמ' תשא לג, ג) – הראה לו כמין מטבע של אש, (וכן ב-[תיב"ע]). מהר"ל
בפירוש [גור אריה] (שמ' תשא) כוונת ה' הייתה להראות הנתנה ולא המטבע, לכן לא נמנה ב-[מנחות כט, א]. וגם מביא מ-[במ"ר] שמשה
התקשה בשמן המשחה.

(שמ' תר' כה, ט) כָּכֹל – רביע, צ"ע האם בא ללמד על דברים שמשה התקשה בהם, או על ארבעה דברים שהראה למשה באש, או כל מה שהראה
הקב"ה למשה. לפי [מנחות כט, א] יש כאן שלשה דברים, ע"פ [תיב"ע] וכו' נוסף מטבע, לעומתו [מהר"ל] מוסיף הל' שחיטה ו/או לפי [במ"ר] שמן
המשחה, ע"פ [בעה"ט] המשכן וכל כליו.

לימוד שני מתבנית הטעמים מהפך פשטא, מוציא מפשט המשכן ומלמד על העתיד במוסבר להלן.

(שמ' תר' כה, ט) כָּכֹל אֲשֶׁר אָנִי מִרְאֶה אוֹתָךְ אֵת תְּבִנֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנֹת כָּל-כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ: ס – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני
קיסרים, כעין הקש, דבר החוזר וקורה. [משנה מסכת שבועות פ"ב, מ"ב] אחד הנכנס לעזרה ואחד הנכנס לתוספת העזרה שאין מוסיפין על העיר
ועל העזרות אלא כמלך ונביא ואורים ותומים ובסנהדרין של שבעים ואחד ובשתי תודות ובשיר ובית דין מהלכין ושתי תודות אחריהם וכל ישראל
אחריהם הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת וכל שלא נעשה בכל אלו הנכנס לשם אין חייבין עליה:

[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת שבועות פ"ב, מ"ב] אמר ה' למשה (שמ' תר' כה, ט) כָּכֹל אֲשֶׁר אָנִי מִרְאֶה אוֹתָךְ וכו' וְכֵן תַּעֲשׂוּ: רצה
בזה שכל מקדש שיעשה כמו זה תהיה עשייתו. וכבר ידעת כי משה מלך ומכלל המלכים מנאוהו נוסף על הנבואה ... והטעם שהיה
בית שני קדוש ואף על פי שנעשה בלי אורים ותומים בלי מלך לפי שהוא בקדושתו עומד עד סוף הדורות, כלומר הקדושה שנתקדש
בימי שלמה, ומה שעשה עזרא וזכר בעלמא הוא דעבד. [רמב"ם הלכות בית הבחירה פ"ו, ה"א] אין מוסיפין על העיר או על העזרות
אלא על פי המלך וע"פ נביא ובאורים ותומים ועל פי סנהדרין של שבעים ואחד זקנים שנאמר (שמ' תר' כה, ט) כָּכֹל אֲשֶׁר אָנִי מִרְאֶה אוֹתָךְ
וְכֵן תַּעֲשׂוּ לדורות, ומשה רבינו מלך היה.

(שמ' תר' כה, ט) כָּכֹל אֲשֶׁר אָנִי מִרְאֶה אוֹתָךְ אֵת תְּבִנֹת הַמִּשְׁכָּן – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין בנין אב או הקש, דבר
החוזר וקורה כפי"ה- [רמב"ם] וכן תעשו לדורות.